

ERITREAN REVOLUTIONARY DEMOCRATIC FRONT

ካብ ፖሎቲካዊ ውሳኔታት ገይ-ውድባዊ ጉባኤ፡ ሰውራዊ ዲሞክራሲያዊ ግንባር ኤርትራ(ሰደግኤ)

1. **መጠቀሚያ፡-** ውድብና ሰደግኤ፡ መበል ገይ-ውድባዊ ጉባኤኡ፡ ኣጋ ምሽት 17 ለካቲት 2017 ብድመቕ መኸፈቲ ጀሚሩ ብ21 ለካቲት 2017 ብዓወት ከምዝዛዘመ፡ ኣብ እዋኑ ተሓቢሩ እዩ። ውድባዊ ጉባኤና ዓሚቕን ሰፊሕን ገምጋም ህሉው ኩነታት ሃገርና ኣካይዳ፤ ብተወሳኺ ዓለማዊ፤ ዘባውን ከባብያውን ኩነታት ኣብ ዲሞክራሲያዊ ቃልሲ ህዝብታትና ዘለዎም ጽልዋ ብኣትኩሮ ተመልኪቱ፤ ብፍላይ ምስ ዘባውን ከባብያውን ኩነታት ብዝተኣሳሰረ፡ ርእሰ-ፋሽስት ኢሳይያስ፡ ኣብ ውሽጣዊ ጉዳይ የመን እናፈጸመ ዝመጸ ሓደገኛ ኢድ-ምትእትታውን ምግልባጥን ብሓፈሻ፡ ምስ ወታደራዊ ጥምረት ሃገራት ኣዕራብ ብምሽራኽ፡ መሬትና ንወታደራዊ መደበር ካብ ምሃብ ንላዕሊ፡ ልኡላዊ መሬትና እናሸንሸነ ብደላር እናሸጠ፡ ኣብ መጻኢ ዕድል ህዝብታትና ከቢድ ሓደጋ ከንጻላሉ ይገብር ምህላዉ ድማ ብፍላይ ብምግንዛብ፡ ብትሪ ከምዝኹን፡ ከምዝቃለሶን ኣረጋገጹ።

ገይ-ውድባዊ ጉባኤ ሰደግኤ፡ ልዑል ቱኸረት ሂቡ ዝዝተየ፡ ኣብ ህሉው ሃገራዊ ኩነታትና ምንባሩ ዝፍለጥ እዩ። ዓቕሚ መኸተና ብዝዘዩ ገምጋሞታት፡ ኣብ ህሉው ኣከዋውና ሓይልታት ተቐውሞ ኤርትራ ኣትኩሩ፡ ኣድማዒ ምሕዝታዊ ዕዮ ከነሰላሰል የብቅዑና እዮም ኢሉ ዝኣመነሎም ታሪኻዊ ውሳኔታት ሓንጻዱ። ከም ዝፍለጥ፡ ሰነድ ፖሎቲካዊ ውሳኔታት ገይ-ውድባዊ ጉባኤና፡ ንጽባሒቱ ናብ ህዝብታትና ዝተኣወጀ ኮይኑ፡ መበገሲታትን ዕላማታትን ውሳኔታት ገይ-ውድባዊ ጉባኤና ብንጹር ምብራህ፡ ህዝብታትና ዝዓምቕ ተረድኦ ከዓትሩ ከም ዝሕግዝ እሙን እዩ። በቲ ካልኦ ወገን ድማ፡ ግዱሳትን ተቓለስትን ወገናት፡ ኣብ ፖሎቲካዊ ውሳኔታትና ዘለዎም ሃናጺ ትዕዛብቲ፤ ፍሉይ ርእይቶን ካልእ መማረጺ ሓሳብን ከካፍሉና ዝበለጸ ዕድል ከምዝፈጥረሎም ኣይንጠራጠርን። ቀጻልናምበኣር፡ ኣብዚ ጽሑፍዚ ኣብ ሓደ ኣገዳሲ ፖሎቲካዊ ውሳኔ ገይ-ውድባዊ ጉባኤና ክነትኩር ኢና። ፈለማ ንፖሎቲካዊ ውሳኔና ኣብ ቁ. 2 - 2.1. ሰፊሩ ዘሎ ከም ዘለዎ ክነቐም። ቀጻልና ዝርዝር መብርሂ ክንህበሉ።

2. ኣድላይነት፣ እዋናውነትን ህጹጽነትን ምምስራት ሰፊሕ ሕብረ ብሄራዊ ግንባር ፖሎቲካዊ ውድባት ኤርትራን፡ ብሰላም ጎድና ጎድኒ ናይ ምቅላስ መርህ ብዝምልከት፡-

2.1. "ገይ-ውድባዊ ጉባኤና፡ ዓቕምታት ፖሎቲካዊ ውድባት ኤርትራ ብምጥማር፡ ቀንዲ ጠመተኣም፡ ብቕዳምነት ኣንጻር ገባቲ ስርዓት ህግደፍ ከቕንዕ ንምግባር ዘየቋርጽ ጸዕርታት እናተኸየደ ምምጽኡ ተረደኣ፤ እንተኾነ ግን፡ ናይ ህዝብታትና ተሳትፎ ዝስሕብ፡ እምነት ዝተነበረሉ ሰፊሕ ሕብረ-ብሄራዊ ግንባር ፖሎቲካዊ ውድባት ኤርትራ ክቐውም ከምዘይከኣለ ረኣዩ። ይኹንምበር ብጊዝያዊ ዕንቅፋት ተዳህልካ ዕሸሽ ዘይበሃል ናይ መትከል ሕቶ ምዃኑ ብምእማን፡ ካብ ሕለፍ ድኽመታት ዝተማሃረ፤ ተባራዕትን እዋናውያንን ሕቶታት ህዝብታትና ብግብእ ዘለለዩ፤ ከም ቀንዲ ዕላማ ዝተበታተነ ዓቕምታት ህዝብታትና ጠርኒፉ፡ ብቕዳምነት ኣንጻር ገባቲ ስርዓት ህግደፍ ከቕንዕ፡ ቀልቢ ህዝብታትና ዝስሕቡ ዕላማታትን መትከላትን ዝተሓገጠ ሰፊሕ ሕብረ-ብሄራዊ ግንባር ንምምስራት ከካይዶ ዝጸንሐ ቃልሲ ኣጠናኺሩ ክቕጽሎ ወሰነ።"ዝብል እዩ።

II. **ሓፈሻዊ መበገስን ዕላማን ናይ'ዚ ፖሎቲካዊ ውሳኔ'ዚ ብዝምልከት፡-** ኩሎም ህዝብታት ኤርትራ ብሓፈሻ፡ ንሃገራዊ ነጻነትን ህዝባዊ ሓርነትን ዝተቐለሱ ኤርትራውያን ድማ ብፍላይ ዘይርስዕዎ ሓቂ ኣሎ። ሕቶ ስምረት ሓይልታት ሰውራ ኣብ እዋን ጸረ ባዕዳዊ መግዛእቲ ዝተናውሐ ብረታዊ ተጋድሎና፡ መሪሕነት ተሓኤ ጀብሃ ዓባይን መሪሕነት ህዝባዊ ሓይልታት ደሓር ህግሓኤን፡ ሜዳ ኤርትራ ናይ ምብሓት ጉጅላዊ ሒሳባት ተሓንጊጦም፡ ካብቲ ቀንዲ ቱኸረት ክገብሩሉ ዝግባእ ተጋድሎ ኣንጻር ባዕዳዊ መግዛእቲ እናተኣለዩ፡ ሃገራዊ ዓቕምታት ኣብ ኩናት ሕድሕድ ብምጽማድ፡ ንህዝብታትና ከቢድ ዋጋ ዘዕደዩሉ ዓመታት ነይሩ። ኣብቲ እዋንቲ፡ ደለይቲ ነጻነት ህዝብታትና ኣብ ገጠራት ዝነበሩ ጥራሕ ዘይኮኑስ፡ ካብ ከተማ ኣስመራውን ከይተረፈ፡ ናብ ተጋደልቲ ደቆም እናወፈሩ፡ ሰሚሮም ኣንጻር ባዕዳዊ መግዛእቲ ክቃለሱ ደጋጊሞም ዝተማሕጸኑ። ብ1977 ዓ.ም. ድማ፡ ከሳብ ናይ ህዝቢ ናይ ስምረት ሽማግሌታት ብምቕም ጭርሖ ስምረት ብምልዓል ዓቕምታት ሰውራ ኣንጻር ባዕዳዊ መግዛእቲ ኢትዮጵያ፡ ምእንቲ ሃገራዊ ነጻነት ከቕንዕ ዝጸውዑን ደጋጊሞም ዘተሓሳሰቡን፡ እንተኾነ ግን፡ ነናይ ባዕሎም ሕቡእ ሒሳባት ዝነበሮም መራሕቲ ሰውራ፡ ንዝቐረበሎም ጸውዒት ዝሰምዕ እዝኒ ኣይተዓደሉን። ስለዝኾነውን ካብ

1980 ዓ.ም ንደሐር ኮናት ሕድሕድ ናብ ዝለዓለ ጥርዙ ደይቡ፡ ንተሓኔ-ጀብሃ ዓባይ ካብ ሜዳ ኤርትራ ብምስጋግ፡ ውድብ ህግሓኤ ድማ፡ ንሜዳ ኤርትራ ብልዕልነት ገቢቱ ከሕዞ ዕድል ረኸበ። ድሕሪኡውን ዝተፈላለዩ ዝተፈናጨሉ ክፋላት ተሓኔ-ጀብሃ፡ ኣብ ሕድሕዶም ይኹን ምስ ህግሓኤ ሕጉ ሓድነት ንምምላስ መጻዋዕታታት ካብ ምቕራብ ዝተቐጠቡሉ እዋን ኣይነበረን። እንተኾነ ግን፡ መሪሕነት ህግሓኤ፡ ንሜዳ ኤርትራ ገቢቱ ካብ ዝተቐጻጸለ ሰለት ጀሚሩ፡ እቲ መሪሕነት ተሓኔ-ጀብሃ ዓባይ፡ ሒዞዎ ዝጸንሐ፡ **"ሜዳ ኤርትራ ካብ ሓደ ውድብን ሓደ መሪሕነትን ንላዕሊ ኣይጸውርን እዩ።"** ዝብል ጸረ ዲሞክራሲያዊ ጭርሖ ከም ዘለዎ ብምውራሕ፡ ብቐሉዕ ዝኣወጀሉ እዋን ብምንባሩ፡ "ዝደለዩ ኣብ ትሕቲ ህግሓኤ ተጸንቢሩ ይቃለስ" ዝብል'ምበር፡ ኣብ ማዕርነት ዝተመስረተ ምሕዝታዊ ሓድነት ክቐበል ድሉው ኣይነበረን። ዕላምኡ ፍሉጥ ነበረ። መጻኢት ነጻ ኤርትራ ብልዕልነት ኢሳይያስን ውድቡ ህግሓኤን ጥራሕ ተባሒታ ክትቅጽል ዝዓለመ እዩ።

ኣብ ጽባሕ ነጻነት፡ ብውልቀ መላሺ ኢሳይያስ ዝተኣወጀ ጸረ ህዝብን ጸረ ዲሞክራሲን ኣዋጅ 20 ሰነ፡ ነቲ ኣብ ሜዳ ዝኣወጀን ከም ሕሱም ዝተግበሮን በሓቲ ፖሊሲ፡ ፖሎቲካዊ ስልጣን ሃገር ምስ ጨበጠውን፡ ብትሕዝቱኡ ንዕኡ እዩ ዝደገመ። ካልእ ሓድሽ ነገር ኣይገበረን፤ ዘይኣረገ ሕዳር በሓቲ ሕግም ሜዳ ዝደፍኦ ኣዋጅ እዩ።

እምበኣርከስ፡ ኣብ ዝተናውሐን መሪርን ጉዕዞ ነጻነታዊ ብረታዊ ተጋድሎና ዝተማሃርናዩ ዘይከሓድ ሓቂ፡ ናይ ህዝብታትና እዋናዊ ናይ ስምረት ጭርሖ፡ ብግቡእ ስለዘይተመለሰ፡ መንእሰይ ኤርትራ ኣብ ምግዳል እናሰሓወ ዝሸደሉ ኩነታት ተራእየ፤ ስለዝኾነ ድማ፡ መስርዕ ሰራዊት ሓርነት ይኹን ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ንምምላእ፡ ብሸም ሃገራዊ ጸውዒትን ግፋን፡ መንእሰይ ብግዲ ናብ ምግዳል ክኸትት ዝተገደደሉ ኩነታት ተኸሲቱ ምንባሩ እዩ። ድሕሪ ነጻነት ሃገርና ድማ፡ ኩሎም ተቐለሰቲ ደቃ ኣብ ሞንጎኦም ዝነበረ ናይ ኣረኣኢያ ፍልልይ ብዘየገደሱ፡ ኣብ ጉዳይ ሃገሮም ማዕረ ተሳተፍቲ ኮይኖም፡ ኣብ ትሕቲ ብዙሕነት ናይ ሰልፍታት ዝፈቅድ ሃዋሁው፡ ሰላማዊ ውድድር ንፖሎቲካዊ ስልጣን እናካየዱ፡ ሃገሮም ብነደና ምዕባል ክትምርሽ ኣብ ምግባር ክጸውዑ ዝግባእ ኣወንታዊ ኣስተዋጽኦ ተኸሊፉ፤ እነሆ ህዝብታትና ኣብ ዘሕዝን ናይ ብርሰትን ምብትታን ሓደጋ ተሳጢሖም፤ ሃገርና ድማ ነበረ ከይትኸውን ኣብ ዘሰግእ ኩነታት ክወድቕ ዝደረኸ ኣዋጅ ምዃኑ እዩ። ሕቶታትን ጠለባትን ህዝብታት ማእከል ገይሩ፡ ብቐዕ መልሰታት ዘይህብ ፖሎቲካዊ ሓይሊ፡ ውዲሉ ሓዲሩ ናብ ከመይ ዝበለ ዓዘቕቲ ከምዝሸመም መስርሕ ነጻነታዊ ተጋድሎና ሕርሕራይ ገይሩ ምሂሩና እዩ።

ካብ ጽባሕ ሓርነት ሃገርና፡ መሪሕነት ህግሓኤ ብልዕልነት ኢሳይያስ፡ መንግስታዊ ስልጣን ሃገር ንበይኑ ብሒቱ ካብ ዝሓዘላ ሰለት ጀሚሩ ድማ፡ ዝተፈላለዩ ተቃዋሚ ፖሎቲካዊ ውድባት፡ ናይ ሓድነትን ምሕዝትን ጭርሖ እናቃልሑ፡ ተበግሶታት ክወስዱ ተራእዮም። እንተኾነ ግን እቶም ዝተፈረሙ ስምምዓት፡ ኣብ ሞንጎ መራሕቲ ዝተወድኡን እዋናውያን ሕቶታት ህዝብታትና ማእከል ዘይገብሩ ብምንባሮም፡ ነዊሕ ርሕቆት ከይተጓዕዙ ፈሺሎም ዝተረፉሉ ግዜ ውሑድ ኣይኮነን። ከም ኣብነት፡- ኣብ ጽባሕ ሓርነት ዝተመስረተ ንኣርባዕተ ውድባት ዝሓቐፈ 'ኤርትራዊ ምሕዝት ንሃገራዊ ቻርተር (ኤምሃቻ)' ዝበሃል ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር ምካካር ጥራሕ ይኣክል።

ኣብ ታሪኽ ምሕዝት ሓይልታት ተቃዋሚ ኤርትራ ጎሊሁ ዝጥቀስ፡ ክሳብ ሎሚውን ከይሰሰነ ዝቐጽል ዘሎ፡ ኣብ ጽባሕ ጎንጸ ኤርትራን ኢትዮጵያን፡ ብለካቲት 1999 ዓ.ም. ዝተመስረተ **'ምትእኻኻብ ሃገራዊ ሓይልታት ኤርትራ'** ጸኒሑ **'ምሕዝት ሃገራዊ ሓይልታት ኤርትራ'** ዝተባሃለ እዩ፤ ኣብ 5ይ-ስፋዕ ኣኼባ ላዕለዋይ መሪሕነቱ ድማ፡ **'ሃገራዊ ምሕዝት ኤርትራ'** ተባሂሉ ዝተሰየመ ሰፊሕ ፖሎቲካዊ ጽላል ውድባት ኤርትራ፡ ከም ኣብነት ምጥቃስ ይከኣል። እዚ ምሕዝት'ዚ ምስ'ቶም ካብ'ቲ ጽላል ወጻኢ ዝነበሩ ሰለስተ ውድባትን፡ ኣብ 5ይ-ስፋዕ ኣኼባ ላዕለዋይ መሪሕነት ሃምኤ(2002)፡ ኣብ መረጻ ዋና ጸሓፊ ሰከረታርያ/ፊጻሚት፡ ተቃዋሚ ኣስሚራ ካብ ሃምኤ ስሒቡ ዝጸንሐ፡ ሓደ ሸነኽ ተሓኔ-ሰውራዊ ባይቶ ብምጥማር፡ ብለካቲት 2005 ዓ.ም. 'ኤርትራዊ ዲሞክራሲያዊ ኪዳን' ዝብል ሓድሽ ስያመ ለቢሱ ዝቐጽል ዘሎ እዩ።

እዚ ሰፊሕ ፖሎቲካዊ ጽላል'ዚ(ምሕዝት) ብ1999 ዓ.ም. ኣብ ሱዳን ካርቱም ንሓደ ወርሒ ዝኣከል ኣብ ሞንጎ ላዕለዎት መራሕቲ 10 ፖሎቲካዊ ውድባት ብዝተኸየደ ዘተ ክምስረት እንከሎ፡ ምስ ጎንጸ ዶብ ኤርትራን ኢትዮጵያን ተቃሓሒዞ ክኸሰት ዝኸኣል ሓድሽ ፖሎቲካዊ ለውጢ፡ ነብሱ ኣዳልዩ ክጸንሕ ካብ ምሕላን ዝተኣኻኸበ እዩ። ቅድሚ ጎንጸ ዶብ ኤርትራን ኢትዮጵያን ኣብ ዝነበሩ እዋናት፡ ኣብ ሞንጎቶም ነዚ ጽላል'ዚ ንምምስራት ዝበቐዑ ውድባትን መራሕቲን፡ ዓሚቕ ናይ ኣረኣኢያ ፍልልይ ከምዝነበሮም ዝተሓብእ ምስጢር ኣይነበረን። ብርግጽ ኣብ'ቲ ወርሒ ሙሉእ ዝወሰደ ዘተ ላዕለዎት መራሕቲ ዝተሓንጸጸ ቻርተር፡ ብሓባራዊ ስምምዕ ዝተፈረመ፡ መባእታዊ ዕላማታት ዝሓቐፈ ክኸውን እንከሎ፡ ኣብ-መንበርነት በብእብረ፡ ውሳኔታት ኣኼባ ድማ፡ ብስምምዕ ክጸድቕ ተቐቢሎም ዘቐመ-ዎ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር እዩ።

ናይ ብሓቂ ንምዝራብ፡ እዚ ሰፊሕ ፖሎቲካዊ ጽላል'ዚ ክቐውም እንከሎ፡ ዝተበታተኑ ደለይቲ ለውጢ ኣብዝሓ ህዝብታት ኤርትራ ኣብ ጎድኑ ኣሰሊፉ፡ ተቃሊሱን ኣቃሊሱን ክዕወት ዓሊሙ ዝተበገሰ ነይሩ ንምባል ኣይከኣልን። ስለዚ ከኣ፡ ፖሎቲካዊ ቻርተር ክሕንጸጽ እንከሎ፡ ማእከሉ ውጹዓት ህዝብታትና ዝጥርጎሩ ዕላማታትን መትከላትን ኣብ ምጽዳቕ ዘነጻጸረ ዘይኮነስ፡ መራሕቲ ውድባት ኣብ መባእታዊ ዕላማታት፡

ሕድሕድም ተላላልፍም ከገዛው ብዙብቅደም ዝተቐንየ ነይሩ ክበሃል ይከኣል። ምስ ምስረታ'ዚ ጽላል'ዚ ብዝተኣሳሰረ፡ ደራኺ ተራ ሰለስተ መንግስታት ኣባላት ሰንዓ ፎረም ቀሊል እጃም ከምዘይነበሮ ድማ፡ ዝከሓድ ኣይኮነን።

ምስረታ ሰፊሕ ፖሎቲካዊ ጽላል ውድባት ኤርትራ ግብራዊ ኣብ ዝኾነሉ እዋን፡ ላዕለዎት መራሕቲ ውድባት፡ ምስ ጎንጸ ዶብ ተታሓሒዙ ብዝፍጠር ሓድሽ ፖሎቲካዊ ምዕባለ፡ ብኣቋራጭ ኣስመራ ናይ ምእታው ሕልምም፡ ድሕሪ ክልተ ዓመት ግብራዊ ከምዘይከውን ጋህዲ እናኾነ ከደ። ተቐሊስካ፣ ኣቃሊስካን መስዋእቲ ከፊልካንምበር ኣብ ሕቕ ካልኣት ተሰቐልካ፡ ቤተ መንግስቲ ኤርትራ ምእታው ከምዘይከኣል ብሩህ ኮነ። ስለዝኾነውን፡ ድሕሪኡ ዝነበረ መስርሕ፡ ኣብ ፖሎቲካዊ ቻርተር፣ ሕገ ህንጻ ብሓፈሻ፡ ኣቃውማ መሪሕነት ድማ ብፍላይ፡ ፍሉይ ቱኸረት ብምሃብ ርኡይ ዝኾነ ምስሕሓብን ዘይምትእምማን ኣብ ሞንጎ ላዕለዎት መራሕቲ ውድባት እናጎልሀ ከደ። ከም ኣብነት፡- ኣብ ላዕሊ ከምዝተጠቐሰ ኣብ 5ይ-ስሩዕ ኣኼባ ላዕለዎይ መሪሕነት ሃምኤ(መወዳእታ መስከረም 2002 ዓ.ም.) ዝተኸሰተ ውሽጣዊ ፖሎቲካዊ ቅልውላውን ሳዕቤኑን ምዝካር ይከኣል፤ ሃገራዊ ምሕዝነት ኤርትራ ኣብ 5ይ-ስሩዕ ኣኼባ(2002)፡ ኣብ ፖሎቲካዊ ቻርተርን ሕገ ህንጻን ዘተኣታተዎ ለውጢ ይኹን ኣብ ምስረታ ኤዲኪ(ለካቲት 2005)፡ መሰረታዊ ምትዕርራይ ከይተገበረሉ ዝቐጸለ ፖሎቲካዊ ቻርተር ይኹን ሕገ ህንጻ፡ ኣብ ሞንጎ ኣባላት ውድባቱ፡ ምስሕሓብን ዘይምትእምማን ካብ ምዕማቕ ሓሊፉ፡ ኣብ ባይታ ቀልቢ ደለይቲ ለውጢ ህዝብታትና ብሓፈሻ፡ መሰረታት ኣባላት ውድባትና ድማ ብፍላይ ክስሕብ ኣይበቐዐን።

እዚ ቡብእዋኑ ሽሙ እናቐያየረ ዝመጸ ሰፊሕ ፖሎቲካዊ ጽላል ውድባት ኤርትራ፡ ንመብዛሕትኦም ፖሎቲካዊ ውድባት ሓቕፉ፡ ንልዕሊ 15 ዓመታት ዝተጓዕዘዎ እንተኾነ፡ ክሳብ ሎሚ ሰፊሕ ናይ ህዝብታትና ተቐባልነት ክረከብ ይትረፍ፡ ናይ'ቶም ኣብ ውድባትና ተጠርኒፎም ዝቃለሱ ዘለዉ መሰረታት ኣባላት ዕግባትውን ዘይረኽቡ ንምንታይ እዩ? ዝብል መሰረታዊ ሕቶ፡ ናይ ሓባር መልሲ ከይረኽቡ ይቐጽል ኣሎ።

ካብ ሕሉፍ ተሞኩሮ መስርሕ ምስረታ ፖሎቲካዊ ጽላል ደጋጊምና እንዕዘበ፡ ብዛዕባ ሰፊሕ ጽላል ክለዓል እንከሎ፡ ብኸመይ? ኩሎም ኣብ ባይታ ዘለዉ ፖሎቲካዊ ውድባት ብሓደ ይሕቆፉ ዝብል'ምበር፡ ጭቡጥ ክውንነት ህዝብታትና ማእከል ብምግባር፡ ተባራዕቲ ሕቶታቶምን እዋናዊ ትጽቢታቶምን እንታይ እዮም ዝብል ብምልዓል፡ ነዚእም ብብቐዓት ዝምልሱ ቅኑዓት እዋናውያን ዕላማታትን መትከላትን ብምሕንጻ፡ ዝተፈላለዩ ፖሎቲካዊ ውድባት፡ ኣብ ክሊ'ዚ ዝጠራነፉሉ ጸዕሪ ወይ ተበግሶ ኣብ ምውሳድ ዝተሰረተ ዘይምንባርን ዘይምህላውን እዩ።

ብዓይኒ ሓቂ ክረኣ እንከሎ፡ ኣድላይነት ምምስራት ፖሎቲካዊ ውድብ ይኹን ሰፊሕ ፖሎቲካዊ ጽላል ውድባት፡ ህዝብታት ኣብ ክሊ ረብሓታቶም ተጠርኒፎም ተቐሊሶም ዝዕወቱሉ ብቐዕ ኣመራርሓ ንምሃብ እዩ፤ ይኹንምበር፡ ኣብ ጽላል ደምበ ተቐውሞና ግን፡ ተባራዕቲ ሕቶታትን ጠለባትን ህዝብታትና ካልኣዊ ቦታ ብምሃብ፡ ውልቀ ውድባትን መራሕተንን ኣብ ሰፊሕ ጽላል ዝጥርነፉሉ ስምምዕ ምብጻሕ፡ ከም ወሳኒ ረጅሒ ክወስዱ ምጽነሖም ዘይሕባእ ሓቂ እዩ።

ኣብ ናይ ህዝብታት ተባራዕቲ ሕቶታት ተመስሪቱ ቅኑዓት እዋናውያን መትከላትን ዕላማታትን ሓንጻዱ፡ ክቃለስን ክቃልስን ዘይከኣል ፖሎቲካዊ ውድብ ይኹን ጽላል ድማ፡ ናይ ህዝብታት ኣቋልቦ ተነፊጉ ወዲሉ ሓዲሩ እናሃጎ ከምዝኸይድ ዘጠራጥር እዩ። ንሕሉፋት ይኹን ህሉዋት ፖሎቲካዊ ጽላል ተቐውሞና፡ ናይ ፍሽለቶም፡ ወይ ድማ ካብ ቅልውላው ከይተናገሩ እናተሳሓጉ ክነበሩ ዝገብርም ዘሎ መሰረታዊ ምኽንያት፡ እዚ ሓቂ'ዚ እዩ ኢሉ ውድብና ሰደግኤ ይኣምን።

ኣብ መስርሕ ሓባራዊ ቃልስና፡ ካብ ሓደ ሓደ ወገናት ብተደጋጋሚ እንሰምዖ፡ ድኽመትን ፍሽለትን ፖሎቲካዊ ጽላል ተቐውሞና፡ ናይ መራሕቲ ድኽመታትን ሕመቕን እዩ መንቀሊኡ ብዝብል እናተማጎቱ ምምጸኣም እዩ። ድኽመት ይኹን መንፈዓት ውልቀ መራሕቲ፡ ኣብ ውልቀ ውድባት ይኹን ሰፊሕ ፖሎቲካዊ ጽላል፡ ብኣሉታ ይኹን ብኣወንታ ዝግለጽ ተራ ከምዘለዎ ዘይሰሓትኡ እንተኾነ፡ እቲ ውልቀ ፖሎቲካዊ ውድብ ይኹን ሰፊሕ ጽላል፡ ናይ ህዝብታት ተባራዕቲ ሕቶታት ዝምልሱ እዋናውያን ዕላማታትን መትከላትን ዝሓንጸጸ እንተዘይኮይኑ፡ ፍሽለቱ ብመንፍዓት ውልቀ መራሕቲውን ዝዕገት ከምዘይኮነ ዝሰሓት ኣይኮነን። ሕመቕ መራሕቲ እንተተወሰኹዎ ድማ ኣዝዩ ዝበኣሰ ከምዝኸውን ዘዩካትዕ እዩ። ብኣንጻሩ፡ ህዝብታት ማእከል ብምግባር ዕላማታቱን መትከላቱን ሓንጻዱ ዝቃለስን ዘቃልስን ውድብ ይኹን ፖሎቲካዊ ጽላል እንተኾይኑ፡ ዓውቱ ብሕመቕ ውልቀ መራሕቲ ፈጸሙ ዝዕገት ኣይኮነን። ስለዚ ሕመቕ ይኹን መንፍዓት ውልቀ መራሕቲ፡ ኣብ ፍሽለት ይኹን ዓወት ፖሎቲካዊ ውድባት ይኹን ሰፊሕ ጽላል፡ ወሳኒ ተራ ከምዘይብሎም ምግንዛብ የድሊ።

ካልእ፡ ብሓደ ሓደ ወገናት ዝለዓል ነጥቢ፡ ህዝቢ እንተተወጸዑ ተወዲቡ ክቃለስ መሰሉ እዩ፤ ዝወርዶ ወጽዓ ንምውጋድ ዝመርጸ መልከዕ ውደባ ድማ፡ ከም ቅኑዕ ምቐባልን ምድጋፍን የድሊ ዝብሉ ምጂኖም እዩ። ብርግጽ ዝተወጸዐ ህዝቢ ክቃለስ ግድን እዩ። ተቐሊሱ ዝዕወት ድማ፡ ከውደብ እንተብቐዑ ጥራሕ እዩ። ምውዳብ ድማ ዘይገሃሰ መሰል ምጂኑ፡ ንውድብና ሰደግኤ መካትዒ ኮይኑ ኣይፈልጥን። መልከዕ

ውደባ ግን፡ ናይ ምርጫ ጉዳይ እዩ። ኣብ'ዚ መዳይ'ዚ ዝለዓል ክትዕ ንምንታይ ተወዲቡ ይቃለስ ዝብል ኣይኮነን፤ እንታይ ደኣ? ዝመረጸ መልክዕ ውደባ፡ ውጽዕኡ ንምውጋድ ዘብቅዖ ቅኑስ ምርጫ ድዩ? ምስ ከምኡ ዝመሰሉ ዝተፈለዩ ወይ ድማ፡ ተመሳሳሊ መልክዕ ወጽዓ ዝወርዶም ጭቁናት፡ ተወሃሂዱን ተሓጋሊዙን ክቃለስ የብቀዎዶ ዝብል እዩ። በዚ መንጽር ክረእ እንከሎ፡ ተወዲቡ ክቃለስ ዘለዎ መሰል ዘይገሃስ ኮይኑ፡ ዝመረጸ መልክዕ ውደባ ግን፡ ተመራጺን ለባምን ክኸውን ይኽእል፤ ወይ ድማ፡ ዘይምረጽን ኣብ ሞንጎ ሓድነት ውጽዓት ህዝብታት ስክፍታን ዘይምትእምማን ዝፈጥር ክኸውን ይኽእል እዩ። ብምኻኑውን ብዙሕነታዊ ክውንነት ህዝብታት ኤርትራን ናይ ፋሽስታዊ ስርዓት ህግደፍ ፈላሊኻ ናይ ምግዛእ ሰራም ስልትን ኣብ ጸብጻብ ብምእታው፡ ተቓለስቲ ኤርትራውያን ዝመርጹዎ መልክዕ ውደባ ብጥንቃቄ ክርእዩዎ ከምዘለዎም ክግንዘቡ የድሊ ንብል። ብዛዕባ'ዚ ኣርእስቲ'ዚ፡ ምስ ሕሉፋት ታሪኻዊ ተሞኩሮታትን ህሉው ክውንነት ሃገርናን ብምትእስሳር ብሰፊሖ ክነልዕሎ ስለዝኾና ንግዝይኡ ይጽናሓልና።

III. ሓጺር ዳህሳስ ሕሉፍ ታሪኽን ተሞኩሮን፡-

ንመበገሲታትን ዕላማታትን ሰፊሖ ሕብረ ብሄራዊ ግንባር ኤርትራ ብዕምቆትን ብስፍሓትን ንምግንዛብ፡ ንሕሉፍ ተሞኩሮ ነጻነታዊ ተጋድሎና ይኹን ሰውራ ኢትዮጵያ ምድህሳስ ከምዘድሊ ንርእ። ኣብ'ዚ ነጥብ'ዚ ኣትኩሮት ሂብና ክንርእዮ ንደሊ፡ ምስ ናይ ብሄር ሕቶን መልክዕ ውደባን ከምኡውን ናይ ሃይማኖት ሕቶን መልክዕ ውደባን ዝምልከት ክኸውን እዩ።

ንሕሉፍ ነጻነታዊ ተጋድሎና ምልስ ኢልና ምስ እንዝከር፡ ዝተፈላለዩ ክውንነታት ንርእ። ኤርትራ ሃገርና ኣብ ትሕቲ ባዕዳዊ መግዛእቲ መስፍነ ሃጻዎ ስርዓት ሃይለስላሴ ኣብ ዝነበረትሉ እዋን፡ በዚ ባዕዳዊ ዝሓኒዘ ዝተፈላለዩ መልክዕ ወጽዓታት ይወርዱ ምንባሮም ንዝከር እዩ። መስፍነ ሃጻዎ ስርዓት ሃይለስላሴ፡ ንሃገረ ኢትዮጵያ ኣብ ዘመሓደረለን ዓመታት ይኹን፡ ንሃገርና ብደገፍ ሓዳን መንግስታት፡ ኣብ ትሕቲ ባዕዳዊ መግዛእቲ ኣእትዮ ኣብ ዝገዝአሉ ዝነበረ እዋን፡ ሃይማኖት ኦርቶዶክስ ኣብ ፖሎቲካዊ ስልጣን ልዕልነት ረኺቡ፡ ገባሪ ሓዳጋ ዝኾነሉ እዋን ነይሩ። ብኣንጻሩ፡ ሃይማኖት እስልምናን ካብ ኦርቶዶክስ ወጻኢ ዝኾኑ ኣመንቲ ሃይማኖት ክርስትናን ዝግበእም ክብርን ነጻነትን ኣይነበሮምን፤ ብኣንጻሩ፡ ርኡይ ግህስት ይወርዶም ምንባሩ ናይ ርሑቕ ታሪኽ ኣይኮነን።

ህዝብታት ኤርትራ፡ ኣብ ትሕቲ ባዕዳዊ መግዛእቲ ሃጻይ ሃይለስላሴ እናተጨቆኑ ኣብ ዝነበሩሉ እዋን፡ ኩሎም ኣብ ገዛእ ዓዶም ከም ጓኖት ሕስመ መከርእም ዝርእዩሉ ጊዜ ምንባሩ ሓቂ እዩ፤ ምስ ሃይማኖት ብዝተታሓተዘ ግን፡ ካብ ሃይማኖት ኦርቶዶክስ ወጻኢ ዝኾኑ ኣመንቲ ሃይማኖት እስልምናን ካልኣት ኣመንቲ ክርስትናን፡ ሓለፋ በደል፤ ምግላልን ግህስት ሰብኣዊ መሰላትን ይወርዶም ምንባሩ ማንም ዘይክሕዶ እዩ። ብርግጽ፡ መስፍነ ሃጻዎ ስርዓት ሃይለስላሴ፡ ኣብ ልዕሊ ህዝብታት ኢትዮጵያ ይኹን ኤርትራ፡ ልዕልነት ሃይማኖት ኦርቶዶክስ ክጽዕን እንከሎ፡ ንንጉሳዊ ስልጣኑ ንምድልዳል'ምበር ፍሉይ ሓልዮት ንኣመንቲ ሃይማኖት ኦርቶዶክ ዝኾኑ ወጹዓት ሓረስቶት፤ ሸታሎ፤ መማህራን፤ ተማሃሮን ነጋዶን...ወዘተ ስለዝነበሮ ፈጺሙ ከምዘይኮነ ርእስ ግሉጽ ሓቂ እዩ። እዚ ስልቲ'ዚ ናይ ጨቆንትን ዝሓትን መንግስታት ፈላሊኻ ናይ ምግዛእ ስልቲ ግብራዊ መግለጺ ምኻኑ ኣዕሪና ንግንዘብ።

ኣብ ዘበነ ባዕዳዊ መግዛእቲ መስፍነ ሃጻዎ ስርዓት ሃይለስላሴ፡ ህዝብታት ኤርትራ ዝወርዱዎም ዝተፈላለዩ መልክዕ ወጽዓታት፡ ቀንዲ ተሓታቲአም ባዕዳዊ መግዛእቲ ምኻኑ ኣሚኖም፡ ተቐልቂሎም ዝነበሩ ዝተፈላለዩ መልክዕ ውደባታት ብዘየገድሱ፡ ኣብ ክሊ ጭርሖ ነጻነት፡ ኣብ መስርዕ ሃገራዊ ተጋድሎአም ካብ ምስላፍ ዝግብዎም ኣይነበረን። ኣመንቲ ሃይማኖት እስልምና ይኹን ካብ ኦርቶዶክስ ወጻኢ ዝኾኑ ኣመንቲ ሃይማኖት ክርስትና፡ ብሃይማኖታዊ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባ፡ ኣንጻር ባዕዳዊ መግዛእቲ በይንና ተወዲብና፡ ንሃይማኖታዊ መሰልና ክንቃለስ ኣሎና ኣይበሉን። ብተመሳሳሊ፡ ውጽዓት ህዝብታት ኢትዮጵያ፡ ኣንጻር መስፍነ ሃጻዎ ስርዓት ሃይለስላሴ፡ ብሃይማኖቶም ተወዲቦም ክቃለሱ ኣይተላዓሉን። ሃይማኖታዊ ውጽዓአም ከም ኣካል ኣምሳል ደርባውን ብሄራውን ወጽዓ ኣሚኖም፡ ብሕብረ ብሄራውን ብሄራውን ጭርሖ ተወዲቦም እዮም ተቓሊሶም።

ውጽዓት ኣመንቲ ሃይማኖት እስልምናን ካልኣት ኣመንቲ ሃይማኖት ክርስትናን፡ ብሃይማኖትና ተወዲብና፡ ኣንጻር መስፍነ ሃጻዎ ስርዓት ሃይለስላሴ ክንቃለስ ኣሎና ኢሎም እንተዝላዓሉ፡ ንጉስ ሃይለ ስላሴ ከም ተጣባቂ ኣመንቲ ሃይማኖት ኦርቶዶክስ ኮይኑ ደው ብምባል፡ ናብ ሃይማኖታዊ ኮፍት ዘምርሕ፡ መወዳእትኡ ድማ፡ ኣብ ሞንጎ ህዝብታት ዘይዛሪ ደም ምፍሳስ መስዓብ ነይሩ። እንተኾነ ግን፡ እዚ ግጉይ ስልቲ'ዚ፡ ኤርትራውያን ይኹኑ ኢትዮጵያውያን ዝተኸተሉዎ ምርጫ ኣይነበረን። ህዝብታት ኤርትራ፡ ኣብ ትሕቲ ሃገራዊ ጭርሖ ኣንጻር ስርዓት ሃይለስላሴ ክቃለሱ እንከሎ፡ ህዝብታት ኢትዮጵያ ድማ፡ ኣብ ትሕቲ ሕብረ-ብሄራውን ብሄራውን ጭርሖ ብዘካየዱዎ ውጹብን ዘይውዱብን ቃልሲ፡ ዕምሪ መስፍነ ሃጻዎ ስርዓት ሃይለስላሴ ኣብቀዕ።

ምስ ብሄራዊ ሕቶ ብዝተኣሳሰረ እንርእዮ ሓቂ ድማ ዝሰዕብ እዩ፤ ኢትዮጵያ ከም ሃገር ኣብ ትሕቲ ማእከላይ መንግስቲ ክትጥርነፍ ዝበቐዕት፡ ኣብ ዘበነ ሃጻይ ምኒሊኽ ዳግማዊ እዩ፡ ንጉስ ምንሊኽ፡ ናብ ደቡብ፡ ምብራቕ፡ ምዕራብን ሰሜንን ሸነኻት ብዘካየዱ ሰፊሖ ወታደራዊ ወፈራ።

ነቶም ናይ ከባቢ መሳፍንቲ ኣንበርኪኹ: ኣብ ልዕሊ ህዝብታት ከቢድ ግፍዕታት ብምፍጻም: ብመንነቶም ከሓፍሩ ብምግባር ብሓይሊ ዝተፈጸመ ምዃኑ ታሪኽ የረድኡ: ስለዚ: ምውላድ ብሄራዊ ጭቆና ህዝብታት ኢትዮጵያ: ኣብ ትሕቲ ገዛእቲ ደርብታት ኣምሓራ: ምስ ምፍጣር ማእከላይ መንግስቲ ኣብ ኢትዮጵያ እዩ: እዚ ኣብ ልዕሊ ህዝብታት ብሄራትን ብሄረ-ሰባትን ኢትዮጵያ ዝወረደ መሪር ብሄራዊ ጭቆና: ኣብ ዘበነ ስልጣን መስፍነ ሃጻዎይ ስርዓት ሃይለስላሴን ፋሽስታዊ ስርዓት ደርግን ብዝኸፍኡ ቀጸሉ: ስለዝኾነውን: ኣብ ኢትዮጵያ ብብእዋኑ ኣንጻር ገዛእቲ ደርብታት ኣምሓራ ዘቐነዐ ብሄራዊ ተቃውሞን ቃልስን ውልዕ ጥፍእ እናበለ ክቐጽል ጸኒሑ፤ ፋሽስታዊ ስርዓት ደርጊ ኣብ ስልጣን ምስ ደየበ ግን: ብሄራዊ ተቃውሞን ውደባን ኣብ ዝለዓለ ደረጃኡ ደይቡ፤ ኣብ መስርሕ ህዝባዊ ዲሞክራሲያዊ ሰውራ ኢትዮጵያ: መሪሕ ተራ ብምጽዋት: እነሆ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ክህነጽን: ኢትዮጵያ ናይ ብሄራትን ብሄረ ሰባት መሰልን ማዕርነትን ዝተኸበረላ: ብጎደና ምዕባላ ክትምርሽ 'ባብ' ዘርሓወላ ኮይኑ ምህላወ: ኣብ ቅድሚያ ዓይንና ንርእዮ ኣሎና። ኣብ'ዚ: ብግሉጽ ዘረጋገጽናዮ ዘይሕባእ ሓቂ እንተሃለወ: ብህወሓት ዝተመርሐ ብሄራዊ ዲሞክራሲያዊ ቃልሲ ህዝቢ ትግራይ: ናይ ብሄር መሰል ርእሰ ውሳኔ ክሰብ ምንጻል ዝብል መትከል ሒዞ ምቅላሱን: ካብኡ ንላዕሊ ድማ: ኣብ ሕገ መንግስቲ ኢትዮጵያ ዓንቀጽ 39 ምስፋሩ: ንሓድነት፣ ቀጻልነትን ዕብየትን ሓንቲ ዲሞክራሲያዊት ኢትዮጵያ ውሕስነት ክኸውን ምበር: ነቶም ኣብ ቀልቀል ምብትታን ዝነበሩ: ውጹዓት ብሄራት ኢትዮጵያ ክፈናጨሉ ዝግደሞም ኣይኮነን።

ንኩነታት ኤርትራ ሃገርና ምስ እንርኢ ግን: ፍሉይ ታሪኻዊ ኣመጻጽኻ ንምልከት: ኤርትራ ኣብ ትሕቲ ማእከላይ መንግስቲ ክትመሓደር ዝጀመረት ኣብ 1890 ብባዕዳዊ መግዛእቲ ጥልያን ተወሪራ ምስ ተጎበጠት እያ: ዝተፈላለዩ ቋንቋ: ባህሊ: ታሪኽ: ጂኦግራፊያዊ ኣቀማምጣን ደረጃ ማ/ቁጠባዊ መነባብር ዝነበሮም ብሄረ-ሰባት: ብባዕዳዊ ወራር ፋሽስት ጥልያን: ኣብ ትሕቲ ኤርትራ ዝብል ስያመ ከግዝኡ ምስ ጀመሩ እዮም: ኤርትራዊ ሃገራዊ ስምዒቶም "ሀ" ኢሉ ዝጀመረ: ኤርትራ ከም ግዝእቲ ሃገር: ብባዕዳዊ መግዛእቲ ጥልያን ዝቐመጠ ስለዝኾነት: ኩሎም ኣብ ትሕቲኡ ዝተጠርነፉ ዝተፈላለዩ ህዝብታት: ቀንዲ ገዛኢኦም: ኣብ ዓይም ከም ጓና ክረእዩ ዝገበሮም: ልሙዕ መሬትን ሃብትን ከባቢኦም ብሓይሊ ዝመንዘሮም: ባዕዳዊ ገዛኢ መንግስቲ ጥልያንምበር: ካልእ ተሓታቲ ኣይነበሮምን፤ ስለዚ ብመስርሕ: ጸረ ባዕዳዊ መግዛእቲ ሃገራዊ ስምዒት እናማዕበሉ ክኹዱ መንገዲ ዝኸፈተሎም ኮነ።

ተቃውሞ ህዝብታት ኤርትራ: ካብ ዘበነ ባዕዳዊ መግዛእቲ ጥልያን ክሰብ ፋሽስታዊ መግዛእቲ ደርጊ ዝነበረ ኩነታት ምስ እንርኢ: ምእንቲ ሃገራዊ ነጻነት ዝካየድምበር: ካልእ መልክዕ ክሕዝ ዝኸለሎ ወድዳዊ ኩነታት ዘይምንባሩ እዩ። ኤርትራ: ኣብ ትሕቲ ባዕዳዊ መግዛእቲ እናሃለወትውን: ብሄራዊ፣ ሃይማኖታውን ባህላውን ብዙሕነት ዝሓቐፈት ግዝእቲ ሃገር'ኳ እንተነበረት: ቃልሲ ህዝብና ኣንጻር ባዕዳዊ መግዛእቲ ዘቐነዐ: ሃገራዊ ጭርሖ ክኸውን ግድን ነበረ: ከምቲ ናይ ኢትዮጵያ: ብሄራዊ መልክዕ ዝሓዘ ተቃውሞ ክለዓል ዝገብር ውድዕነት ኣይነበረን: ኣብ ሃገርና ብሄራዊ መልክዕ ዘለዎ ሕቶን ተቃውሞን ዝተጀመረ: ኣብ ዘበነ ፋሽስታዊ ኣገዛዝ ስርዓት ኢሳይያስ ህግደፍ እዩ። ንምንታይ ዝብል ሕቶ: ብኸፈል ኣብ ላዕሊ ተጠቐሱ'ኳ እንተሎ ኣብ ታሕቲ ብዝርዝር ክንርእዮ ኢና።

IV. ብሄራውን ሃይማኖታውን ወጽዓታትን መልክዕ ውደባታትን ኣብ ህሉው ኩነታት ሃገርና:-

ከውንነት ህዝብታት ኤርትራ: ብብሄራዊ፣ ሃይማኖታውን ባህላውን ብዙሕነት ዝግለጽ እዩ። ሃገርና: ጂኦግራፊያዊ ኣከዋናኣ ጽብብ ዝበለ: በዝሒ ህዝባውን ውሑድ ይኹንምበር: ብብዙሕነት ዝልለ ከውንነት ዘለዎ ሕብረ-ብሄራዊት ሃገር ምዃና ዘካትዕ ኣይኮነን። እዚ ሓደ መሰረታዊ መበገሲና ጌርና ክንወስዶ ግቡእ እዩ። ርእሰ ፋሽስት ኢሳይያስን ጉጅልኡን: ኣብ ውሽጢ 26 ዓመታት ናይ ስልጣን ዕድሚኡ: ኣብ ልዕሊ ህዝብታት ኤርትራ ዝፈጸመ ወንጀል መወዳደርቲ ኣይርከበን። እዚ ስርዓት'ዚ: ንህዝብታትና ዝኣተዎ ሙባጻዎ ጥራሕ ኣይኮነን ጠሊሙ፤ እኳ ደኣስ ኣብ ዘበነ ባዕዳዊ መግዛእቲ ርእዮም ዘይፈልጡ ዝኸፍኡ ኣደራዕን መከራን ዘወረደ እዩ፤ ገና ኣብ ጽባሕ ሓርነት: ብሄራዊ ኣከዋና ህዝብታት ኤርትራ ብኣዋጅ ክሒዱ፤ "ኣብ ኤርትራ ናይ ቋንቋ ጉጅለታትምበር ብሄራት ዝበሃላ የለዋን፤ ብሄራት ምባል ገዲፍናዮ ኢና ኢሉ ኣዋጅ ርእሰ ፋሽስት ኢሳይያስ: እዚ ብዘይ ምኽንያት ዝገበሮ ኣይኮነን: ኣብ እዋን ብረታዊ ተጋድሎና ብምቁር ድምጺ ስዉእ ዐቕባጋብር: "ዙራዎ ሃገርካ .. ኣደ ትሸግተ ብሄራት.. ጥዑም ዝኣየራ... ክብል ዝደረፎ: ንመላሽ ኢሳይያስ **"ዝብኢ ክሳብ ዝደሉ ይሕንክሰ"** ከምዝበሃል: ከም ስልቲ ብደምን ኣዕጽምን ተጋደልቲ ደቂ ብሄራትና ናብ ኮረሻ ስልጣን ክሳብ ዝድይብምበር ውሽጣዊ እምነቱ ከምዘይነበረ ኣረጋገጹ። ብተግባር ከኣ: ምእንቲ ሃገራዊ ነጻነቶም ከቢድ መስዋእቲ ዝኸፈሉ ብሄራዊ ህዝብታትና: ናይ ባዕሎም ዕድል ናይ ምውሳን ይኹን: ከባቢኦም ባዕሎም ናይ ምምሕዳር መሰሎም ብምጭፍላቕ: ሓድሽ ዘባዊ ስርዓተ ምምሕዳር ናብ ምቕራጽ ዝኣተወ: እዚ ኣቀራርጻ'ዚ ናይ ርእሰ ፋሽስት ኢሳይያስ ጉጅላዊ ስልጣን ንምጥንኻር ዝተዋደደ: ብዘይ ቅዋም ዝተፈጸመ ምዃኑ: ነቲ ወንጀል ኣዝዩ የኸብዶ: ስለዚ: ኣብ ዘበነ ስልጣን ኢሳይያስን ጉጅልኡን: ብሄራት ኤርትራ ህልውነትን ከምዝተኸሓደ ኣሉ ዘይበሃል ሓቂ እዩ። እዚ ሓቂ'ዚ ኣብ በዓላት ደርፊ ብሄራት መዳመቕ ብምግባር ወይ ድማ: ትምህርቲ ብቋንቋ ኣደ ዝብል: ኣብ ፖሎቲካዊ፣ ምምሕዳራውን ማሕበረ ቁጠባውን ሂደቶም ትርጉም ዘይብሉ ደረቕ ምህር ዝኸወል ኣይኮነን: ኣብ ክሊ ሃገራዊ ነጻነት: ብሄራዊ መሰሎን ክብረቱን ክውሓሱ ከቢድ ዋጋ ዝኸፈለ ህዝቢ: ብመንነቱ ክሓፍር ምግባርን መሰላቱ ምምንዛዕን ክሳብ ክንደይ መሪር ምዃኑ ግንዛብ ክተሓዘሉ ዝግባእ እዩ ኢልና ንኣምን።

ካልእ ኣብ ዘበነ ስልጣን ርእሰ ፋሽስት ኢሳይያስን ጉጅልኡን፡ ሃይማኖታዊ መሰላትን ክብረታትን ህዝብታትና ተዋሪዱን ተራኺሱን እዩ። ኢሳይያስ ልዕሊ ጉጅላዊ ስልጣን ዝርእዮ ስለዘይብሉ፡ ሓድነት ህዝብታትና ብምልሕላሕ ኣብ ድሕረታት ተኸዊሎ ክነብር እናጸዓረ ዝመጸ እዩ። ኣብ ልዕሊ ዝተፈላለዩ ሃይማኖታዊ እምነታት፡ ዝተፈላለዩ ምስምሳት እናፈጠረ፡ ጎዛዝዩ ክድህቡም ምጽንሑን ምህላውን ናይ ኣደባባይ ምስጢር እዩ። ኣብ ልዕሊ ኣመንቲ ጆሆባን ጳንጠ ቆስጠን ዝጀመሮ ነጻልካ ናይ ምህራም ስልቲ፡ ቀጺሉ ብምኽንያት ጆሃዳዊ ምንቅስቃስ ኣብ ልዕሊ መራሕትን መማህራንን ኣመንቲ ሃይማኖት እስልምና ዘውረዶ በደልን ጭፍጨፋን እዩ፤ ካብ'ዚ ሰጊሩ ድማ፡ ኣብ ልዕሊ ላዕለዎት መራሕትን ኣመንትን ሃይማኖት ኦርቶዶክስ ዘውረዶ በደልን ዘይተኣደኑ ግፍዕታትን፤ ኣብ ልዕሊ መራሕቲ ሃይማኖት ካቶሊክ ዝሰንዘሮ ታህዲድን ምፍርራህን ምጥቃስ ይከኣል። ርእሰ ፋሽስት ኢሳይያስ፡ ኣቕሪቡ ዝሕብሕቡ ይኹን ብፍሉይ ዝፍንፍኖ ሃይማኖት የብሉን፤ ንኹሎም ሃይማኖታዊ እምነታት፡ በብእዋኑ እናራኸሰ ዝመጸ እዩ። እዚ ስርዓት'ዚ ብምሓር ጭካነን ግህሰት ሰብኣውን ዲሞክራሲያውን መሰላት፡ ኣብ ዓለምና ዝተለለዩ ዲያብሎስ እዩ። ርእሰ ፋሽስት ኢሳይያስ፡ ብዘይ ሃገራዊ ቅዋም፡ ገባርን ሓዳግን ኮይኑ እነሆ ንልዕሊ 26 ዓመታት ፖሎቲካዊ ስልጣን ንበይኑ ብሒቱ ሃገር ዘዕኑ ዘሎ እዩ። ካብ'ቶም ደጋጋሚ ኣብ ቃለ መሕትት ዝገልጹም፡ ቅድሚ 30 ክሳብ 40 ዓመታት፡ ኣብ ኤርትራ መረጃ መራሕቲ ዝበሃል ከምዘይካየድ እናገለጸ ዝመጸ እዩ። ካብ ከምዚ ዝመሰለ ኣብ'ዚ ዘለናዮ 21 ክፍለ ዘመን፡ ንዲሞክራሲያዊ ምርጫ ተሓሲሙ፡ ብዘይ ሃገራዊ ቅዋም ፊን ብዝበሎ መንገዲ ሃገር ዘጥፍእ ዘሎ ርእሰ ፋሽስት መራሕቲ፡ ህዝብታት ኤርትራ እንትርፈ ሰርሳትን ምብትታን ካልእ ጽቡቕ ዕድል ክህልዎም ኢልካ ዝሕሰብ ኣይኮነን። ስለዚ፡ ካብ'ዚ ብሄራዊ ህልውነትም ክሒዱ፡ ሃይማኖታዊ መሰሎም ኣራኺሱ፤ ሰብኣውን ዲሞክራሲያውን መሰላቶም ግሂሱ ኣብ ከቢድ ማሕበረ ቁጠባዊ ቅልውላው ሸሚሙ። ንሓደጋ ብርሰትን ምብትታንን ዘሳጥሑም ዘሎ ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ ህግደፍ ብህጹጽ ክገላገሉ ይደልዩ እዮም።

ኣብ ላዕሊ ብንጹር ክነቐምጦ ከምዝፈተና፡ ርእሰ ፋሽስት ኢሳይያስን ጉጅልኡን፡ ኣብ ልዕሊ ህዝብታት ኤርትራ ዘውርዶ ዘሎ ዝተፈላለዩ መልካዓት ዘለዎም ወጽዓታት፡ ሓድነቶም ኣብ ሓደጋ ብዘውድቅ ኣንፈት ምጂኑ፡ ኣትኩሮ ዘድልዮ እዩ። እዚ ስርዓት'ዚ፡ ብሄራዊ፡ ሃይማኖታዊ፡ ኣውራጃውን ከባብያውን ድሕረታት በብእዋኑ እናጸሕተረ፡ ብፈላጊኻ ናይ ምግዛእ ስልቲ እዩ ዕድመ ስልጣኑ ንምንጥሕ ክይሰልከዩ፡ ክጓዩ ዝጸንሑን ዘሎን። ነዚ መሰላቶምን ክብረታቶምን ኣዋሪዱ ንሓደጋ ብርሰት ዘሳጥሑም ዘሎ ስርዓት፡ ኢድ-ንኢድ ተታሓሒዞም ዝቃሉሎምን ዝስዕሩምን ንብዙሕነታዊ ክውንነቶም ኣብ ጸብጻብ ዘእተው፡ ሃገራዊ ሓድነቶም ኣብ ሎሚ ኮይኖም ንመጻኢ ብተስፋ እናቋመቱ ክቃሉሎ ዘብቅዶም ናይ ቃልሲ ሃዋሁው ምፍጣር ኣማራጺ ዘይብሉ እዩ። ስለዚ፡ ህዝብታት ኤርትራ፡ ኣብ ጎድኒ ሰፊሕ ሕብረ-ብሄራዊ ግንባር(ሰፊሕ ፖሎቲካዊ ጽላል) ዓሲሎም፡ ኣንጻር ገባቲ ስርዓት ኢሳይያስን ጉጅልኡን ብትብዓትን ብጽንዓትን ተቃሊሶም ክዕወቱ፡ ቅኑዓት መትከላትን እዋናውያን ዕላማታትን ምሕንጻድን ብኣብነትነት ምምራሕን የድሊ ኢልና ንኣምን።

ኩላትና ከምንፈልጦ፡ ናይ ዝተናውሐ ነጻነታዊ ተጋድሎና መሰረታዊ ዕላማ፡ ህዝብታት ኤርትራ ኣብ ነጻ ሃገሮም ኣብ ክሊ ብዙሕነቶም፡ መሰሎምን ማዕርነቶምን ተኸቢሩሎም፡ ብጎደና ምዕባለ ንቕድሚት ክምርኹ እዩ ዝነበረ። ካብ ጨካኝ ኣገዛዝኣ ባዕዳውያን መንግስታት፡ ናብ ዝኸፍኡ ዲያብሎስ ወዲ ሃገር መንግስቲ፡ ንምውዳቕ ፈጸሙ ኣይነበረን። እቲ ኣብ ዘበነ ኣገዛዝኣ ርእሰ ፋሽስት ኢሳይያስ ዘሎ ዘይከወል ሓቂ ግን ንሱ እዩ። ሕሉፍ ሓሊፉ፡ ኤርትራ ብመሰርሕ ነበረ ክይትኸውን ዘሰግእ፡ ጨካኝ ኣገዛዝኣ ኢሳይያስን ጉጅልኡን'ዮ ኣብ ባይታ ኤርትራ ሳዕሪሩ ዘሎ። ምስ መሰል ብሄራት ኤርትራ ኣዛሚድና ምስ እንገርእዮ፡ "ብሄራት ዝበሃላ የለዋን ካብ ዝብል ጀሚሩ፡ ብሄራዊ ህልውና ዝኸሕድ ኣቀራርጻ ዘባታት ምውዳብ፤ ብሄራዊ ህዝብታትና ሂወቶም ካብ ዝመርሑሉ መሬትን ባሕርን ኣፈናቂሉ፡ ንዝኸፍኡ ድኽነትን ስደትን ክሳጥሑ ምግባር፤ ሃይማኖታዊ መሰላቶምን ክብረታቶምን ብምግሃስ ህልውነትም ኣብ ሓደጋ ብምውዳቕ ዝግለጽ፡ ሕሉም ብሄራዊ ጭቆና ኣብ ባይታ ኤርትራ ሳዕሪሩ ምህላዉ ዘይሕባእ ሓቂ እዩ። ስለዚ ኣብ ዝባኖም ወሪዱ ዘሎ ጥሕስት ብሄራዊ መሰል ተቃዋሚም፡ ንብሄራዊ ህልውነትም፡ መሰሎም፡ ማዕርነቶምን ቀጻሊ ዘተኣማምን ውሕስነት ክረጋግጹ ክብሉ ምቅላሶም፡ ንሓንትን ዲሞክራሲያዊትን ኤርትራ ውሕስነት ዝኸውን ጥጡሕ ባይታ ብምፍጣር ዝፍታሕ ምበር፡ ሓደጋ ምፍንጫል ክኸውን ኣይከእልን። ኣብ ከባቢና ከም ጽቡቕ ተሞኩሮ እንገርእዮ ድማ እዚ ሓቂ'ዚ እዩ። በዚ ምኽንያት ብሄራዊ ሕቶ ምልዓልን ብብሄር ምውዳብን፡ ሓዳስ ህዝባዊት ዲሞክራሲያዊ ኤርትራ ኣብ ምህናጽ ድልዱል እምነ መሰረት ዘንብር'ምበር ዘሰግእ የብሉን። ንብሄራዊ ሕቶን ብሄራዊ መልክዕ ውደባን ግቡእ ኣፍልጦ ምሃብን፡ ቅኑዕ ዲሞክራሲያዊ ፍታሕ ምቕማጥን፡ ውሕስነት ዘተኣማምን ቀጻልነት፡ ሓንቲ ዲሞክራሲያዊት ኤርትራ ምጂኑ፡ ብዕግበት ክእመነሉ ይህልዎ ንብል። ብሄራዊ ሕቶን መልክዕ ውደባን፡ ብዙሕነት ሃይማኖትን ባህልን ዝተቐበለ፡ ከም ርሑቕ ዕላማ ድማ፡ ንዲሞክራሲያዊ ሓድነት ኤርትራ ክገልግል ስለዝኸእል ክነተባብዎን ክንድግ፡ን ይህልወና ንብል።

ምስ ሃይማኖታዊ ወጽዓን ሃይማኖታዊ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባን ብዝተኣሳሰረ፡ ምስ ሕሉፍ ነጻነታዊ ተጋድሎና ብምትእስሳር ይኹን፡ ተሞኩሮ ቃልሲ ህዝብታት ኢትዮጵያ ብቐረባ ብምጥቃስ፡ ሓደ ሓደ መረዳኢታት ክነቐምጥ ፈቲና ኢና። ኣብ እዋን ባዕዳዊ መግዛእቲ ሃጻይ ሃይለስላሴ፡ ኣብ ሃገርና ይኹን ኣብ ኢትዮጵያ፡ ሃይማኖት ኦርቶዶክስ ኣብ ፖሎቲካዊ ስልጣን ብርእዮ ኢዱ ኣእትዮ፡ መንግስታዊ ሃይማኖት ዝኸነሉ ኩነታት ምንባሩ ኣሚትና ኢና። ስለዚ ከኣ፡ ምስ ልዕልነት ሃይማኖት ኦርቶዶክስ ተኣሳሲሩ፡ ኣብ ኣመንቲ ሃይማኖት እስልምናን ካልእት ኣመንቲ ክርስትናን ኤርትራውያንን ኢትዮጵያውያንን ርኡይ ምግላልን ግህሰት መሰላትን ይፍጸም ምንባሩ ዘይርሳዕ እዩ። እንተኾነ ግን፡ በዚ

ምክንያት ዝተራእየ ሃይማኖታዊ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባ ኣይነበረን። እዚ ማለት ግን፡ ሃይማኖታዊ መሰሎምን ማዕርነቶምን ከኸበረሎም ኣይተቐለሱን ማለት ኣይኮነን፤ ነይሩ እዩ፤ ክህሉ ድማ ግድን ነይሩ። ኣብ ዘበነ ሃይይ ሃይለስላሴ፡ ብምክንያት ሃይማኖታዊ ወጽዓ፡ ብሃይማኖታዊ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባ ቃልሲ እንተተዘብገሰ፡ ኣሉታዊ ሳዕቤኑ እንታይ ምኹን፡ ምግማት ከምዘየጸግም ድማ ተጠቂሱ ኣሎ። ስለዚ ሃይማኖታዊ ሕቶ፡ ከም ዲሞክራሲያዊ ሕቶ፡ ኣብ ክለ ሕብረ-ብሄራውን ብሄራውን መልክዕ ውደባ ክቃለሱሉ ምብቀም ቅኑዕን ኣማራጺ ዘይነበሮን እዩ።

ምስ ሕቶ ሃይማኖትን፡ ሃይማኖታዊ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባን ብዝተኣሳሰረ፡ ኣብ ህሉው ኩነታት ሃገርና ድማ፡ ንርእ፤ ኣብ ላዕሊ ብንጹር ከምዝተገለጸ፡ ሃገርና ኣብ ትሕቲ ፋሽስታዊ ኣገዛዝ ኢሳይያስን ጉጅልኡን፡ ዝሓሰረን ዝተዋረደን ሃይማኖትምበር ተሓብሒቡን ተኸቢሩን ዝነበር ፍሉይ ሃይማኖታዊ እምነት ይኹን ትካል የለን። እዚ ስርዓትዚ፡ ብብእዎኑን ብብተራን ኣብ ውሽጣዊ ጉዳያት ዝተፈለለዩ ሃይማኖታትን ኣመንትን እናኣተወ፡ ክዕምጽን ክራኸስን ጸኒሑን ኣሎን። ኣብ ትሕቲዚ ሰይጣናዊ ስርዓትዚ፡ ፍሉይ ክንክንን ሓልዮትን ዝረኸበ ወይ ድማ ብፍሉይ ዝተፈንፈነ ሃይማኖት የለን። ንኣብነት፡ ኣብ ልዕሊ ኣመንቲ ሃይማኖት ጆሆቫ፣ ጳንጠ-ቆስታል፣ እስልምናን ኦርቶዶክስን ...ወዘተ ዝተፈጸሙ ገደብ ኣልቦ ግህሰታት ምጥቃስ፡ ነቲ ኣብ ባይታ ኤርትራ ዘሎ ጅምላዊ ግህሰትን ምርኻስን ሃይማኖታዊ እምነታት እኹል መረጋገጺ እዩ ኢልና ንኣምን።

ኣብ ሃገርና ኤርትራ፡ ኣብ ዘበነ ፋሽስታዊ ኣገዛዝ ኢሳይያስን ጉጅልኡን፡ ከም ዘበነ ኣገዛዝ ሃይይ ሃይለስላሴ፡ ሓደ ሃይማኖት ልዕልነት ዝረኸበሉ ኩነታት ብፍጹም የልቦን። ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ፡ ብሄራዊ፣ ሃይማኖታውን ባህላውን ብዘሕነት ህዝብታት ኤርትራ ብመስርሕ ኣህሲሱ፡ ሓደ ህግደፋዊ ማሕበረ ሰብ ንምቕራጽ ዝሓልም ስርዓት ምዃኑ ኣብ ባይታ ዘሎ ሓቂ እዩ። ስለዝኾነውን ኩሎም ኣመንቲ ሃይማኖታት፡ ዝተራኸሱን ዝተዋረደን ሃይማኖታዊ መሰላቶምን ክብሮምን ንምሕላው፡ ብሓባር ኣንጻር ገባቲ ስርዓት ኢሳይያስ/ህግደፋ ክቃለሱ ከምዘለዎም ዘካትዕ ኣይኮነን። ሕቶ መሰል ሃይማኖት፡ ከም መሰረታዊ ናይ ደሞክራሲ ሕቶ ንምምላስ፡ ኣብ ክለ ሕብረ-ብሄራውን ብሄራውን ውደባ ተጠርኒፎም ክቃለሱሉ ዝግባእ፡ ቅኑዕን ህጹጽን መልሲ ዘድልዮ፡ ናይ ህዝብታትና ተባራሪ ሕቶ ምዃኑ እሙን እዩ።

ኣብ ልዕሊ ኣመንቲ ሃይማኖታት ብዝወርድ ዘሎ ግህሰት መሰል ምክንያት፡ ብሃይማኖታዊ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባ ተጠርኒፍና ክንቃለሰ ምባል፡ ሕሉፍ ሓሊፉ ሃይማኖታዊ (ናይ ሸሪዓ ይኹን ክርስትያናዊ) ስርዓት ብምትካል ኢና ነውሕሶ ዝብል ዕላማ ምሕንጋጥን ምቅላስን፡ ምስ ክውንነት ሃገርና ኤርትራ፡ ቅኑዕን ተመራጽን መልክዕ ውደባን ዕላማን ድዩ? ዝብል ሕቶ ግን፡ ብድፍረት ክነልዕሎን? ንህዝብታትናን ሃገርናን ዝጠቅም ሓባራዊ መልሲ ክንህበሉ፡ ህጹጽን እዩናውን ሕቶ እዩ ኢልና ንኣምን።

ወጽዓ፡ ተቐውሞ ከምዝወልድ ፍሉጥ እዩ፤ ዓወት ድማ፡ ብዝተወደበ ቃልሲ ኣቢሉ ከምዝረጋገጽ እሙን እዩ። እንተኾነ ግን፡ ወጽዓ ንምውጋድ ዝብገስ ተቐውሞ፡ ካብ ቅኑዕን ስነ ፍልጠታውን ገምጋም ዝተብገሰ፡ ክውንነት ህዝብታት ኣብ ጸብጻብ ዘእተወ፡ ናይ ቃልሲ ስልትን መልክዕ ውደባን እንተዘይተኸቲሉ፡ ስለዝተቐወመን ተወዲቡ ክቃለስ ስለዝተብገሰን ጥራሕ፡ ይዕወት ማለት ኣይኮነን። ኣብ ሓቀኛን ስነ ፍልጠታውን ገምጋም ዘይተመስረተ፡ ብዘሕነታዊ ክውንነት ህዝብታት ኣብ ግምት ዘየእተወ ናይ ቃልሲ ስልትን መልክዕ ውደባን ውጽኢቱ ውድቀት፡ ሳዕቤኑ ድማ፡ ኣሉታዊ ምዃኑ ዘይሰሓት እዩ። ስለዚ ውዱብ ቃልሲ ብጊዝያዊ ስምዒት ተደፋፊእካ ዝብገስን፡ ብሃውሪ ዝሰላሰልን ኣይኮነን።

ወጽዓ ንምውጋድ ዝብገስ ናይ መሰል ቃልሲ፡ ኣብ ዘተኣማምን ዓወት ክበጽሕ፡ ከቢድ ናይ ሂወት፣ ጥሪት፣ ገንዘብን ንብረትን ዋጋ ከምዝሓትት ዝሰሓት ኣይኮነን። ናይ መሰል ቃልሲ፡ "እንተ ቀደወ ቀደወ፡ እንተዘይቀደወ ድማ ሕንግጦ" ብዝብል ኣርሒቕ ዘይጥምት ጸቢብ ሓሳባት ክብገስ ዘለዎ ኣይኮነን። ጻማ ዝኸፈል ከቢድ መስዋእቲ፡ መሰልን ረብሓን ህዝብታት ንምርግጽ ዝብገስ ክኸውን ዘለዎ። ናብ ካልእ ዝርዝር ከይከድና፡ ምስ ህሉው ኩነታት ሃገርና ብዝተዛመደ፡ ሃይማኖታዊ ሕቶን ሃይማኖታዊ መልክዕ ውደባን ብዝምልከት ርእይቶና ክነካፍል።

ኣብ ላዕሊ ብንጹር ክነቐምጦ ከምዝፈተና፡ ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ፡ ብፍሉይ ዝጣበቐሉ ይኹን ዘቕርቦ፡ ወይ ድማ ብፍሉይ ዝፍንፍኖን ዘርሕቑን ሃይማኖት የብሉን፤ ብፊላሊኻ ናይ ምግዛእ ስልቲ፡ ናይ ኩሎም ሃይማኖታትና ክብረታትን መሰላትን እናራኸሰ ዝመጸ ሰይጣናዊ ስርዓት እዩ። ስለዚ ናይ ኩሎም ሃይማኖታትና መሰላትን ክብረታትን ምሕላው ተባራሪ ሕቶ ህዝብታትና ምዃኑ ዘይከሓድ እዩ። እቲ ኣብ ባይታ ኤርትራ ዘሎ ክውን ሓቂ እዚ እናሃለው፡ ሓደ ሃይማኖትን ኣመንቲን፡ ካብ ካልኣት ሃይማኖታት ሓለፋ ወጽዓ ከምዝወርደም ዘስምዕን፡ መፍትሒኡ ድማ ንሶም ዝኣምኑሉ ሃይማኖታዊ ስርዓት ምዃኑ ኣሚኖም፡ ብሃይማኖታዊ ፖሎቲካዊ ውደባ ክቃለሱ ምስ ዝብገሱ፡ ብቐዳምነት ካብ ግጉይ ገምጋም ዝብገስ መልክዕ ውደባን ዕላማን ብምዃኑ ኣተኩሮ የድልዮ ንብል። ብካልኣይ ደረጃ፡ ኤርትራ ሃገርና፡ ናይ እምነታት ብዘሕነት(ሃይማኖትን ባህላውን) ዝሓቕፈት ሃገር እያ። ነብሲ ወከፍ ዜጋ፡ ሃይማኖት ናይ ውልቁ፡ ከም ዜጋ ድማ ኣብ ሓንቲ ሃገር ሓቢሩን ተኸባቢሩን ንዘበናት ዝነበረላ ሃገር እያ ኤርትራ። ነብሲ ወከፍ ኣማኒ ሃይማኖት፡ ብፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ፡ ሃይማኖታውን ባህላውን

እምነቱ ተጋረጥን ተዋራዳን ናይ ስቓይ ሂወት እናሕለፈ እናሃለወ፡ ናይ ካልእ ሃይማኖት ልዕልነት ከቕበል ዘገድድ ፖሎቲካዊ ኣተሓሳስባ ዘለዎ ሓይሊ ከንጸላልዎ እንከሎ፡ ስግኣቱ ከሳብ ከንደየናይ ከምዝግርግ ኣብ ጸብጸብ ከኣቱ ኣሎዎ ንብል። እዚ ተደሚኑ፡ ኣብ ሞንጎቶም ሃይማኖታዊ መሰላቶም ዝተጋህሰ ውጹዓት ህዝብታት፡ ኣመንቲ ዝተፈላለዩ ሃይማኖታት፡ ዘይምትእምማንን ምጥርጣርን ዘሰፍን፡ ንሃገራዊ ሓድነት ዝጎድእ እዩ። ተመሊሱ እቲ ናይ ሓባር ጸላኢኦም ገባቲ ስርዓት ህግደፍ፡ ነዚ ፍልልይን ዘይምትእምማንን እናሳወረ፡ ኣብ ናይ ድሕረት ዕርጺ ተሓቢኡ፡ ዕድመ ስልጣኑ ከናውሕ ጥጡሕ ባይታ ዝፈጥረሉ እዩ። ስለዝኾነውን ዝኾነ ወገን፡ ንሃይማኖታዊ መሰሉ፡ ብሃይማኖታዊ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባ ተጠርኒፉ፡ ሃይማኖታዊ ስርዓት ብምትካል ከውሕሶ ኣሎኒ ኢሉ ምስ ዝብገስ፡ ምዕዋትስ ይትረፍ፡ ብሰላም እንክብረላ ሓንቲ ናይ ሓባር ሃገር ክትህልወና ዘይገብር፡ ንህልውናን ቀጻልነትን ኤርትራ ኣብ ሓዲጋ ዘውድቕ ምዃኑ ንኣምን።

ስለዚ ኣብ ወድዓዊ ኩነታት ኤርትራ ይኹን፡ ብዙሕነታዊ ክውንነት ህዝብታትና፡ ናይ ሃይማኖት ሕቶ፡ ብሃይማኖታዊ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባ ክቃለሰሉ እዩ ምባል፡ ከም ስልቲ ተመራጺ ኣይኮነን፤ ከም ዕላማ ድማ፡ ሃይማኖታዊ (ናይ ሸሪዓ ይኹን ክርስትያናዊ) ስርዓት ብምትካል መፍትሒ ክትረኽበሉ ምሕላም፡ ሓድነት ብዙሕነታዊ ክውንነት ህዝብታትና ኣብ ሓዲጋ ዘውድቕ፡ ህዝብን ሃገርን ኤርትራ ብሰንኪ ፋሽስታዊ ስርዓት ህግደፍ ኣንጸላልዮም ዘሎ ሓዲጋ ብርሰትን ምብትታን ንምዕጻፍ ዝካየድ ቃልሲ ዝዕንቅፍ እዩ ንብል።

ሃይማኖታዊ እምነታትና ተራኺሱን ተዋራዳን ኣሎ ኢሎም ዝኣምኑ ወገናት፡ ኤርትራ ብዙሕነታዊ ክውንነታ ዝሓለወ፡ ህዝብታታ ኣብ ክሊ ዝተፈላለዩ ሃይማኖታውን ባህላውን እምነታቶም፡ ብስኒትን ብፍቕርን ናይ ምንባር ባህሎም ብዝዕቅብ ኣንፈት፡ ካብ ሓዲጋ ብርሰትን ምብትታንን ዝድሕኑሉ ቅኑዕ ዕላማታትን መትከላትን ክሕንጽጹን፡ ተመራጺ ናይ ቃልሲ ስልትን መልክዕ ውደባን ክኸተሉን ይህልዎም ንብል። ይኹንምበር፡ መልክዕ ውደባ ከም "ናይ ቃልሲ ስልቲ ምምራጽ ጥራሕ"፡ ከም ካልኣዊ ፍልልይ ክመሓደር ዝኽእል ምዃኑ ኣዕሪና ከም ንግንዘብ ነረጋግጽ።

V. ፖሎቲካዊ እምነታት ሰደግኤ፡ ኣብ ሕቶ ሰፊሕ ሕብረ ብሄራዊ ግንባር፡-

ቀንዲ ትሕዝቶ መልእኸቲ ናይዚ ኣርእስቲዚ፡ ኣብዚ እዋንዚ ከምስረት ዘለዎ ሰፊሕ ሕብረ ብሄራዊ ግንባር(ሰፊሕ ጽላል ፖሎቲካዊ ውድባት ወይ ልፍንቲ) ኤርትራ ክሕንጽጽም ዘለዎ እዋናውያንን ህጹጻትን ዕላማታትን መትከላትን ህዝብታትና ብንጹር ንምቕማጥ እዩ። ምስዚ ብተወሳኺ፡ ካብ ሕዳር 2015 ዓ.ም. ጀሚሮም 4 ፖሎቲካዊ ውድባትና፡ ናብ ሰፊሕ ሃገራዊ ልፍንቲ ንምስጋር ከም ሓባራዊ እምነት እናተቐለሱሎም ዝመጹ እዋናውያን ዕላማታትን መትከላትን ቅንዕነትም ብዝደመቐ ክነስምረሎም ስለዝደለናውን እዩ።

ውድብና ሰደግኤ፡ ብመሰረት ፖሎቲካዊ ውሳኔ ገይ-ውድባዊ ጉባኤኡ፡ ኣብ ሕቶ ሰፊሕ ሕብረ ብሄራዊ ግንባር ብዝምልከት፡ እቶም እዋናውያን ዕላማታትን መትከላትን፡ እዞም ዝሰዕቡ ክኾኑ ኣሎዎም ኢሉ ይርኢ።

- 1 ኤርትራ ብደምን ዓጽምን ጸለምትን ቀያሕትን ደቃ፡ ልኣላውነታን ነጻነታን ዘረጋገጸት ሃገር ክነሳ፡ ብገባቲ ስርዓት ኢሳይያስን ጉጅልኡን ክኸተሎ ዝጸንሐን ዘሎን ትምክሕተኛን ዓንዳርን ናይ ኮናት ፖሊሲታትን ተግባራዊ ምንቅስቓሳትን፡ ኣብ ህላወኡን ቀጻልነታን ከቢድ ሓዲጋ እናንጸላለወ ይኸይድ ምህላው ብምግንዛብ፡ ልኣላውነትን ነጻነትን ሃገርና ኤርትራ ንምዕቃብን ቀጻልነቱ ንምርግጋጽን ምቕላስ፤
- 2. ኣብ ልዕሊ ሃገርናን ህዝብታትናን፡ ብሰንኪ ገባቲ ስርዓት ኢሳይያስ-ህግደፍ ኣንጸላልዮ ዘሎ ከቢድ ሓዲጋ ብርሰትን ምብትታንን ንምዕጻፍ፡ ብቐዳምነት ኩሉ ዓቕምታት ሓይልታት ተቓውሞ ኣንጻርዚ ገባቲ ስርዓትዚ ብምቕናዕ፡ ንምውጋዳ ምቕላስ፤
- 3. ድሕሪ ውድቀት ገባቲ ስርዓት ኢሳይያስ-ህግደፍ፡ ኣብ ክሊ መሰጋገሪ መድረኽን ናይ ሓባር ጊዝያዊ መሰጋገሪ መንግስትን፡ ሰላማውን ዲሞክራሲያውን ውድድር ፖሎቲካዊ ስልፍታት ዝካየዱሉ ሃዋሁው ብምፍጣር፡ ብድምጽን ውሳኔን ህዝብታትና፡ ናብ ቅዋማዊ ስርዓት እንሰጋገረሉ ጥጡሕ ፖሎቲካዊ ባይታ ንምምድማድ ምቕላስ፤
- 4. ውጹዓት ህዝብታት ኤርትራ፡ ኣብ ክሊ ብዙሕነታዊ ክውንነቶም፡ ኢድ ንኢድ ተቃሓሒዞም ሓቢሮም ተኸባቢሮም፡ ኣንጻር ገባቲ ስርዓት ኢሳይያስ ህግደፍ ዝቃለሱሉ ጥጡሕ ኩነታት ንምፍጣር፡-
 - 4.1. መንግስቲ ኣብ ውሽጣዊ ጉዳያት ሃይማኖት፡ ከምኡውን ሃይማኖት ኣብ ውሽጣዊ ጉዳያት መንግስቲ ኢድ ምትእትታው ዘይፈቅድ መትከል ከም ሓባራዊ እምነት ምቕባል፤
 - 4.2. ናይ ህዝብታትና ብሄራዊ፡ ሃይማኖታውን ባህላውን ብዙሕነት ብምእማን፡ መሰልን ማዕርነትን ብሄራት፡ ሃይማኖታትን ባህላዊ እምነትን ንምክባር ምቕላስ፤
 - 4.3. ህዝብታትና፡ ንገባቲ ስርዓት ህግደፍ ንምውጋድ ኣብ ዘካይዱዎ ተጋድሎ ይኹን፡ ኣብ መሰጋገሪ መድረኽ፡ ንቐሕ ተሳትፎእም ከረጋግጹ ዘብቅዎም፡ ሰፊሕ ዲሞክራሲያዊ ባይታ ክፍጠረሎም ምቕላስ ወዘተ ዝብሉ ከም ቀንዲ ነጥብታት ክጥቀሱ ይኽእሉ።

ብእምነት ውድብና፡ ሰውራዊ ደሞክራሲያዊ ግንባር ኤርትራ፡ ናይ ህዝብታትና ተባራዕቲ ሕቶታትን ትጽቢታትን ዝምልሱ ዕላማታትን መትከላትን ዝተሓንገጠ ሰፊሕ ሕብረ ብሄራዊ ግንባር(ሰፊሕ ሃገራዊ ልፍንጎት)፡ ኣቓልቦ ህዝቢ ዝስሕብን፡ ተሳትፎን ደገፍን ህዝብታትና ዘይፍለዮን ከምዝኸውን ኣይጠራጠርን። ኩሎም ፖሎቲካዊ ውድባት ኤርትራ ዝጥርንፍ ሰፊሕ ሕብረ ብሄራዊ ግንባር ድማ፡ ነዘም እዋናውያን ዕላማታትን መትከላትን ህዝብታትና ዝቐበል ክኸውን ይህልዎ ኢሉ ይኣምን። ካብዘም ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሱ ዕላማታትን መትከላትን፡ ንሓደ ሓደ ዓንቀጻት ዘይቅበሉ ውድባት ንምጥርናፍ ብዝብል ምልጋስ፡ ኣቓልቦ ህዝብታትና ዘይስሕብ፡ ህዝቢ ኣብ ክንዲ ንጡፍ ደጋፊ፡ ናይ ማዕዶ ተመልካቲ ክኸውን ዝገብር እዩ ኢልና ንርእዮ። ስለዝኾነ ድማ፡ ናይ ህዝብታትና ደገፍ ዝተነፍሳ "ሰፊሕ ሕብረ ብሄራዊ ግንባር" ምዃኑ ዘይተርፎ እዩ። እዚ ድማ፡ ብሓጺር ኣገላልጻ፡ ንተሞኩር ዝሓለፉን ህሉዋትን ጽላላት ምድጋም እዩ ኢልና ንኣምን።

ህዝብን ሃገርን ካብ ኣንጻላልዮምም ዘሎ ሓደጋ ብርሰትን ምብትታንን ብህጹጽ ኣብ ምድሓን ሙሉእ እምነት ኣሎኒ ዝብል ፖሎቲካዊ ውድብ ይኹን መራሒ፡ ነዘም ህዝብታትና ማእከል ዝገበሩ ዕላማታትን መትከላትን ተማእዚዙ ክቃለስ፡ ከተባብዕን ክድርኽንምበር፡ ድልየታትን ስምዒታትን ውልቀ ፖሎቲካዊ ውድባትን መራሕትን ንምምላእ ክደራደረሎም ኣይግባእን ንብል።

VI. እዋናዊ መልእኽቲ ሰደግኤ፡-

ምስዘም ኣብ ላዕሊ ዘቐመጥናዮም እዋናውያን መትከላትን ዕላማታትን ሰፊሕ ሕብረ-ብሄራዊ ግንባር ኤርትራ ብዝተኣሳሰረ፡ ንደለይቲ ለውጢ ህዝብታትና ብሓፈሻ፡ ንተቐለስቲ ፖሎቲካዊ ውድባት፡ ጉጅለታትን ኣገደስቲ ውልቀ ሰባትን ከነጻጽሮ እንደሊ ጉዳይ ኣሎ።

ኣብ ደምበ ተቐውሞ ኤርትራ፡ ኣብ ሞንጎ ዝተፈላለዩ ፖሎቲካዊ ውድባት፡ ኣብ ብሄራዊ ብዙሕነትን ብሄራዊ ሕቶን መልክዕ ውደባን፡ ከምኡውን ሃይማኖታዊ ሕቶን ሃይማኖታዊ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባን ናይ ገምጋምን ኣረኣእያን ፍልልያት ምጽንሑን ምህላውን ዘይሰሓት እዩ። ምስ ብሄራዊ ኣክዋውና፡ ብሄራዊ ሕቶን መልክዕ ውደባን ዝነበረ ፍልልይ፡ ብወሳኒ መልክዕ፡ ብመስርሕ እናበለዩ ዝኸይዱ ዘሎ ይመስል፤ ብውሑዱ፡ ብሄራዊ ብዙሕነት ብምቕባል፡ ብሄራዊ መሰልን ማዕርነትን ምኽባር ዝብል ከም ሓባራዊ መትከል ኣብ ሙብዛሕትኣም ፖሎቲካዊ ሓይልታት ከም ቅቡል እናተወሰደ ይመጽእ ምህላው ንዕዘብ። እዚ ከም ኣወንታዊ ምዕባል፡ ንሓባራዊ ቃልስና ጠቓሚ ጌርና ንወስዶ።

ኣብ ናይ ሃይማኖት ሕቶን ሃይማኖታዊ መልክዕ ውደባን ግን፡ ካብ ገምጋም ጀሚርካ ኣድላይነቱን እዋናውነቱን ብዝምልከት ብዝተፈላለዩ መልክዓት ዝግለጹ ዓበይቲ ፍልልያት ጸኒሖምን ኣሎውን። ናይቶም ፍልልያት ዝኸፍኦ ጥርዚ መግለጺ፡ ኣብ ሞንጎቶም ኣብ ፖሎቲካዊ መደብ ዕዮኣም፡ "መንግስትን ሃይማኖትን ኣብ ሕድሕዶም ክተኣታተዉ የብሎምን" ዝብል መትከል ዘቐመጡ ፖሎቲካዊ ውድባት ምህላው እዩ። ሃይማኖታዊ ፖሎቲካዊ ውድባት፡ ካብ ገምጋምም ተበሊሶም ዝተኸተሉም መልክዕ ውደባን ዝኣመኑሉ ዕላማን ብምዃኑ፡ እቲ ፍልልይ ጎሊሁ ምውጽኡ ዘገርም ኣይኮነን። ብዘተን ሰላማዊ ቃልስን ክንሰግሮ ከምዝግባእ ንኣምን።

ኣብ ሞንጎቶም ኣብ ዝምድና ሃይማኖትን መንግስትን፡ ኣብ መደብ ዕዮኣም ኣፈላላይ ዘይብሎም፡ ኣብ ሃይማኖታዊ መልክዕ ውደባ፡ ኣድላይነቱን እዋናውነቱን ብዝምልከት ግን ኣፈላላይ ዘለዎም ፖሎቲካዊ ውድባት፡ መግለጺኡ እንታይ እዩ ዝብል ንርእዮ።

ደገፍቲ ሃይማኖታዊ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባ ዝኹን ፖሎቲካዊ ውድባት፡ ዘቐርቡም ምኽንያት፡ "ዝኹን ውጹዕ ህዝቢ ብዝመሰሎ መንገዲ ተወዲቡ ክቃለስ መሰሉ እዩ፤ ኣብ ኤርትራ፡ ሃይማኖታዊ መሰሉ ዝተጋህሰ፡ ብሃይማኖታዊ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባ ተወዲቡ ክቃለስ መሰሉ እዩ። ስለዚ፡ መንግስትን ሃይማኖትን ክተኣታተዉ የብሎምን ዝብል መትከል፡ ንሃይማኖታዊ ፖሎቲካዊ ውድባት ዘግልል ስለዝኾነ፡ ከም እዋናዊ መትከል ናይ ሰፊሕ ሕብረ ብሄራዊ ግንባር (ሰፊሕ ፖሎቲካዊ ጽላል) ክኸውን የብሉን፤ እዚ መትከል'ዚ ናይ ቅዋም ሕቶ እዩ፤ ድሕሪ ውድቀት ስርዓት ህግደፍ፡ ከም ፖሎቲካዊ ኣማራጺ ኣብ ሃገራዊ ቅዋም ክጸድቑ፡ ኣብ ህዝብታትና ብደምክራሲያዊ መንገዲ ንምዕዋቱ ክንቃለስሎ ዘሎና እዩ" ይብሉ።

እዘም ፖሎቲካዊ ውድባት'ዚኣም ብውነ ይኹን ብዘይውነ፡ ኣብ ወድዓዊ ኩነታት ኤርትራ፡ ሓደ ውሱን ሃይማኖት፡ ካብ ካልኣት ሃይማኖታት ሓለፉ ውጽዓ ይበጽሑ ኣሎ ዝብል ገምጋም መበገሲ ይገብሩ ምህላዎም ዘመልከት እዩ ንብል፤ ብተወሳኺ፡ ብሃይማኖት ተወዲቦም ናይ ሸሪዓ ወይ ክርስትያናዊ ስርዓት ክንተክል ንቃለስ ኣሎና ምባሎም፡ ኣብ ክውንነት ሃገርና ኤርትራ፡ ከም ሓደ ፖሎቲካዊ ኣማራጺ ምቕራብም ነውሪ የብሉን፤ ኣብ ቅድሚ ህዝቢ ተወዳዲርና ኢና ክንስዕሮም ዘሎና ዝብል መልእኽቲ የመሓላልፉ ምህላዎም፡ ግንዛብ ከምዘለዎም ንግምት፤ ብሃይማኖታዊ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባ ተጠርኒፉ፡ ሃይማኖታዊ(ናይ ሸሪዓ ይኹን ክርስትያናዊ) ስርዓት ክተክል ዝቃለስ፡ ካብ ወጋሕትኡ፡ ኣብ ልዕሊ ካልእ ኣማኒ ሃይማኖት ህዝቢ፡ ርኡይ ኣድልዎን ግህሰትን ከውርድ ከምዝተላዕለ ግንዛብ ከምዘለዎም ንርዳእ። እዚ ኣተሓሳስባዚ፡ ኣብ ሓድነት ብዙሕነታዊ ኣክዋውና ህዝብታትና፡ ካብ ወጋሕትኡ ከበድ ሓደጋ ዝደቀነ ምዃኑ ኣይስሕትዎን ኢልና ንኣምን። እዚ ከም ዘለዎ

እናሃለው እየም፡ ኣብ ህሉው ኩነታት ሃገርና፡ ምስ ሃይማኖታውያን ፖሎቲካዊ ውድባት ኤርትራ፡ ኣብ ዘራኽቡና ዕላማታት፡ ኣብ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር ተጠሚርካ ምቅላስ ቅኑዕን እዋናውን እዩ እናበሉ ክምህሩ ጸኒሖምን ዘሎውን። ኣብ ሃይማኖት ዝተመስረተ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባን፡ ናይ ሸሪዓ ወይ ድማ ክርስትያናዊ ስርዓት ክንተኮል ኢና ንቃለስ ዘለና ዝብል ዕላማን፡ ኣብ ስነ ኣእምሮ'ቲ ንዘበናት ተኸባቢናን ተሓላልዩን፡ ክሳብ ኣብ ሓንቲ ክንሸሎ ብፍቕርን ስነትን ማሕበራዊ ናብርኡ ክመርሕ ዝጸንሐን ዘሎን፡ ኣማኒ ሃይማኖት እስልምና፤ ክርስትናን ባህልን ህዝብና፡ ኣብ ሕድሕዱ ዘይምትእምማን ክሰፍሕ፤ ብፈላላኽ ግዛእ ስልቲ ገባቲ ስርዓት ኢሳይያስ/ህግደፍ ድማ፡ ሃገራዊ ሓድነቱ ኣብ ከቢድ ሓደጋ ከምዝወድቕ፡ ብግቡእ ዝጥምቱዎ ኣይመስለናን።

ተሞኩሮ ሕሉፋትን ህሉዋትን ፖሎቲካዊ ጽላላትና፡ ዝሓልፉዎ ዘለዉ ዓሚቕ ፖሎቲካዊ ቅልውላውን፡ መሰረታዊ መንቀሊኡ እንታይ እዩ ዝብል፡ ብዕምቆት ክግምግሙዎን ንቃልሲ ህዝብታትና ዝጠቅም ፍታሕ ብትብዓት ክቐምጡ ኣይንርእን፤ እዚ ግቡእ ቱኸረት ዘድልዮ ምዃኑ፡ ንደለይቲ ለውጢ ህዝብታት ኤርትራን ተቃለስቲ ደቆምን ክነመልክት ንደሊ።

ኣብ ሃይማኖታዊ መልክዕ ውደባ ፍሉይ ርእይቶ ካብ ዘለዎም ውድባት ሓደ፡ ውድብና ሰደግኤ፡ መሰረታዊ እምነቱ ዝስዕብ እዩ፤ ዝኾነ ህዝቢ ዝወርዶ ወጽዓ ንምውጋድ፡ ተወዲቡ ክቃለስ ዘይገሃስ መሰሎ ምዃኑ ይኣምን። ዝኸተሉዎ መልክዕ ውደባ ግን፡ ናይ ምርጫ ጉዳይ/ምበር ናይ መሰል ጉዳይ ከምዘይኮነ ይግንዘብ። ተወዲቡ ክቃለስ ዝወሰነ ወገን፡ ዝመርጸ መልክዕ ውደባ፡ ተመራጽን ዘዋጽእን ወይ ድማ፡ ዘይምረጽን ዘየዋጸእን ክኸውን ይኸእል፤ ምርጫኡ፡ ቅኑዕ ወይ ዘይቅኑዕ ዝኸውን ድማ፡ ካብ ገምጋም ህሉው ኩነታትን፡ ክውንነት ህዝብታትናን ዝብገስ ምበር፡ ብሃውሪ ዝብጸሕ ኣይኮነን ይብል። በዚ መሰረት፡ ኣብ ህሉው ኩነታት ኤርትራን ህዝብታትን፡ ግህሰት ሃይማኖታዊ መሰላት፡ ኣብ ልዕሊ ኩሎም ኣመንቲ ሃይማኖታት ዝወርድ ዘሎ ምዃኑ ደጋጊምና ዘቐመጥናዮ እዩ። ኣብ ኩነታት ህዝብታት ኤርትራ፡ ሓላፊ ዝረኸበ ወይ ድማ ብፍሉይ ዝተገለለ ሃይማኖት ከምዘየልበ ደጋጊምና ዘስመርናሉ እዩ። ስለዚ ሃይማኖታዊ መሰላትን ክብረታትን ናይ ምርጫጋጽን ብቐጻልነት ናይ ምውሓስን ሕቶ፡ ንኹሎም ኣመንቲ ሃይማኖታት ብማዕረ ዝምልከት ምበር፡ ውሱን ኣማኒ ሃይማኖት ብፍሉይ ሃይማኖታዊ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባ ክቃለስ ዝግደደሉ ውድዕነት የልበን። ስለዚ ናይ ሃይማኖታት መሰል ሕቶ፡ ከም ዲሞክራሲያዊ ሕቶ፡ ኣብ ክሊ ሕብረ-ብሄራዊ መልክዕ ውደባ ወይ ድማ ብሄራዊ መልክዕ ውደባ ክቃለሱ ዝግባእ ምዃኑ ይኣምን፤ ሃይማኖታዊ ሕቶ ንምምላስ፡ ብሃይማኖታዊ መልክዕ ፖሎቲካዊ ውደባ ምቅላስ፡ ተመራጺ ስልቲ ኣይኮነን ኢሉ ይርኢ ሰደግኤ። ካብ'ዚ ንላዕሊ ድማ፡ ሃይማኖታዊ መሰላት፡ ናይ ሸሪዓ ወይ ድማ ክርስትያናዊ ስርዓት ብምትካል ክነውሕሶ ኢልካ ምቅላስ፡ ካብ ክውንነት ኤርትራ ዝረሓቐ ምዃኑ ጥራሕ ኣይኮነን፤ ናይ ሓደ ሸነኽ ሃይማኖታዊ መሰል ንምሕላው፡ ኣብ ልዕሊ ካልኣት ኣመንቲ ሃይማኖታት ልዕልነትካ ንምርጫጋጽ፡ ርኡይ ግህሰት ንምውራድ ዝደናደን ዕላማ ምሕንጋጥ ማለት፡ ኣብ ርሑቕ መጻኢ ዘለዎ ሓደጋ ጥራሕ ኣይኮነን ክረኣ ዘለዎ። ህዝብን ሃገርን ካብ ሓደጋ ብርስት ንምድሓን ክካየድ ዝግበኣ ዝተወሃሃደን ጥምርን ናይ ህዝብታትና ቃልሲ ብኣሉታ ዝፈታተንን ኣብ ሓደጋ ዘውድቕን ብምዃኑ ውን እዩ። ስለዚ፡ መንግስትን ሃይማኖትን ኣብ ሕድሕዶም ክተኣታተዉ የብሎምን ዝብል መትከል፡ ከም ናይ ቅዋም ሕቶ፡ ድሕሪ ውድቀት ገባቲ ስርዓት ህግደፍ ክምለስ ንጊዜ ዝግደፍ መትከል ኣይኮነን፤ እኣ ደኣስ፡ ብዙሕነታዊ ክውንነት ህዝብታትና፡ ኣብ ክሊ ሓድነት ብዘተኣማምን ብምዕቃብ፡ ኢድ ንኢድ ተታሓሒዞም፡ ኣንጻር ገባቲ ስርዓት ህግደፍ ዓቕምታቶም ኣወሃሃዶም ክቃለሱ ዘብቅዮም፡ እዋናዊ መትከል እዩ ኢሉ ይኣምን። ምስ ሃይማኖት ዝተኣሳሰረ ጥሩፍ ኣረኣኢያ፡ ኣብ ከባቢና፤ ዞባናን ዓለምናን ዘዕርፎ ዘሎ ኣሉታዊ ጽልዎ ኣብ ግምት ብምእታው ክረኣ እንክሎ ድማ፡ ኣብ ህሉው ኩነታት ሃገርና፡ ነዚ መትከል'ዚ እዋናውን ዘይስገርን ዝገብሮ መሰረታዊ ረጅሒ ምዃኑ ኣቐልበ ክወሃብ ዝግባእ እዩ ይብል።

ስለዚ መንግስቲ ኣብ ውሸጣዊ ጉዳይት ሃይማኖት፡ ከምኡ'ውን ሃይማኖት ኣብ ውሸጣዊ ጉዳይት መንግስቲ ኢድ ምትእትታው ዘይፈቅድ መትከል፡ ንህዝብታትና ዘለዎ ትርጉም፡ ኣብ ሎሚ ኮይኖም ኣብ ክሊ ብዙሕነታዊ ክውንነቶም፡ ሃገራዊ ሓድነቶም ዓቂቦም፡ ኢድ-ንኢድ ተታሓሒዞም ኣንጻር ገባቲ ስርዓት ኢሳይያስ ህግደፍ ብትብዓትን ብተወፋይነትን ክቃለሱ ዘብቅዮም እዩ፤ ኣብ መጻኢት ኤርትራ ድማ፡ ሃገራዊ ሓድነቶም ኣውሒሶም፡ ኣብ ትሕቲ ቅዋማዊ ስርዓት፡ ብድምጺ ህዝቢ ኣብ ክሊ ዝተመረጸ መንግስቲ እናተመሓደሩ፡ ኣብ ዕብየትን ምዕባለን ሃገሮም ኣወንታዊ ተርእዖ ክጻውቱ ውሕስነት ዝህቦም እዩ፡ ኢሉ ይኣምን።

ምስ ናይ ሃይማኖት መሰል ሕቶ ብዘተኣሳሰረ፡ ሓደ መሊኡ ክበርህ ዘለዎ ነጥቢ ምህላዉ ኣዕሪፍ ክነመልክት ንደሊ፤ ኣብ ሃይማኖት ዝተመስረተ ውድባ ምህላዉ፡ ዘየሻሚ ሓቂ ኮይኑ፡ ዝኾነ ሸነኽ ኣማኒ ሃይማኖት፡ ብሃይማኖታዊ መልክዕ ውደባ፡ ንኣማኒ ሃይማኖቱ፡ ኣብ ፖሎቲካውን ማሕበረ ቁጠባውን መዳይት ሃገር፡ ማዕረ ተረባቢ ዝኾነሉ ኩነታት ንምፍጣር፡ መቃለሲ ዝመረጽኩዎ እዩ ምስ ዝብል፡ እቲ ፍልልይ ኣብ መልክዕ ውደባምበር ኣብ እዋናዊ ዕላማታትን መትከላትን ዘይኸውን ይኸእል እዩ። ስለዚ ድማ፡ ፍልልያት ብግቡእ ብምምሕዳር፡ ኣብ እዋናዊ ዕላማታትን መትከላትን፡ ኣብ ክሊ ሰፊሕ ሕብረ ብሄራዊ ግንባር ተጠሚርካ ንምቅላስ ከምዘይዕንቅፍ ኣስሚርካሉ ምሕላፍ ኣድላዩ እዩ።

ይኹንምበር፡ እቲ ፍልልይ ካብ መልከዕ ውደባ ሰጊሩ፡ ሃይማኖታዊ ስርዓት ንምትካል ዝዓለመን፡ ስለዚ ከኣ፡ "መንግስትን ሃይማኖትን ከተኣታተዉ የብሎምን" ዝብል እዋናዊ መትከል ዘይቅበል ምስ ዝኸውን፡ ነዚ ክእርምን፡ ኣብ እምነታቱ ዳግመ ግምት ክገብር ክምከርን ከመዓድን ይህልዎ፤ ነዚ ሓይሊ'ዚ ንምሕቓፍ ብዝብል ምኽንያት፡ ነዚ እዋናዊ መትከል'ዚ ካብ ፖለቲካዊ ቻርተር ሰፊሕ ሕብረ-ብሄራዊ ግንባር ክወጽእ ምግባር ግን፡ ቅኑዕ ኣይኮነን ኢልና ንእምን። ደገፍ ህዝብታት ዝተነፍገ፡ ሰፊሕ ፖለቲካዊ ጽላል ኣቕምካ፡ ኣብ ቅልውላውን ኮለልን ካብ ምንባር፡ ነዚ እዋናዊ ረጅሙ'ዚ ዘየማልእ ፖለቲካዊ ውድብ፡ ካብ ሰፊሕ ጽላል ወጻኢ፡ ብመባእታዊ ምትሕግጋዝ ዝግለጽ፡ ጎድና ጎድና ብሰላም ሓቢርካን ተኸባቢርካን ናይ ምቅላስ መርሆ ብምኽታል፡ ፍልልያት ዝመሓደርሉ ኣንፈት ምሓዝ እዩ ቅኑዕ ዝኸውን ኢሉ ይኣምን።

ውድብና ሰውራዊ ደሞክራሲያዊ ግንባር ኤርትራ(ሰደግኤ)፡ እዚ እዋናዊ መትከል'ዚ ዓቕምታት ሓይልታት ተቃዋሞ ብምውህሃድ፡ ህዝብታትና ኣብ ጎድኒ ሰፊሕ ሕብረ ብሄራዊ ግንባር ተሰሊፎም፡ ካብእም ዝጥለብ ኩሉ እናበርከቱ፡ ንገባቲ ስርዓት ህግደፍ ብዘተኣማምን ንምውጋድ ዘብቅዮም መትከል እዩ ኢሉ ይኣምን። ድሕሪ ውድቀት ገባቲ ስርዓት ህግደፍ ግን፡ እቲ መድረኽ፡ ጊዝያዊ መሰጋገሪ መድረኽ እዩ። ንኹሎም ኣብ ደምበ ተቃዋሞ ክሳተፉ ዝጸንሑ ይኹን ሓደስቲ ፖለቲካዊ ውድባት፡ ከምኡውን ኣገደስቲ ሃገራውያን ኣካላት ...ወዘተ፡ በብደረጃኡ ዝሳተፉሉ ጊዝያዊ መሰጋገሪ መንግስቲ ክትከል ይኣምን። ነብሲ ወከፍ ውድብ ዕላማታቱ ብሰላማዊ ኣገባብ፡ ኣብ ክሊ ሕግታትን መምርሒታትን መሰጋገሪ መንግስቲ፡ ኣብ ህዝብታትና ኣስሪጹ ብመሰረት ቅዋም ዝውሰኖ፡ ብህዝባዊ መረጻ መንግስታዊ ስልጣን ንምጭባጥ፡ ብዘይ ደም ምፍሳስ፡ ሰላማዊ ውድድር ዘካይደሉ መድረኽ እዩ፤ ኣብ ጊዝያዊ መሰጋገሪ መድረኽ፡ ነባር ይኹን ሓድሽ ዝተመሰረተ ፖለቲካዊ ሰልፊ ብነጻነት ክንቀሳቐስን ክወዳደርን ዘለዎ መሰል፡ ክግደብ ከምዘይብሉ ብጽንዓት ይኣምን። ድሕሪ ምጽዳቕ ቅዋም ድማ፡ ህላወን ምንቅስቃስን ፖለቲካዊ ሰልፍታት፡ በቲ ዝጸደቐ ቅዋም ከምዝግዛእ፡ ብጽንዓት ዝኣምነሉን ዝቃለሰሉን እዩ።

ኣብ መደምደምታ፡ ካብ ህልው ውድዳዊ ኩነታት ሃገርናን ብዘሕነታዊ ክውንነት ህዝብታትናን ብምብጋስ፡ ገባቲ ስርዓት ኢሳይያስ ህግደፍ ብምውጋድ፡ ህዝብን ሃገርን ካብ ኣንጻላልዮም ዘሎ ዘስግእ ሓደጋ ብርሰት ብዘተኣማምን ንምድሓን ዘብቃዓና፡ ሰፊሕ ሕብረ ብሄራዊ ግንባር(ሰፊሕ ፖለቲካዊ ጽላል)፡ ነዞም ኣብ ላዕሊ ዝተቐመጡ እዋናውያን ዕላማታትን መትከላት ተሓንጊጡ ክቃለስ ይህልዎ ንብል። ዝተፈለለዩ ፖለቲካዊ ውድባት ኤርትራ፡ ኣባላት'ዚ ሰፊሕ ሕብረ ብሄራዊ ግንባር ክኹኑ ዝበቕዑ ድማ፡ ኣብዞም ተባዕራዕቲ ሕቶታት ህዝብታትና ዝምልሱ፡ ቀልቦም ዝስሕቡ እዋናውያን ዕላማታትን መትከላትን ናይ ሓባር ዕግበት ዝወነኑ ክኹኑ ኣሎምም ኢሉ ውድብና ሰደግኤ ይኣምን።

ብደረጃ 4 ውድባትና ኣቐዲሙ ተታሒዙ ዝጸንሑ ናይ ሓባር ስምምዕ፡ ቅኑዕ መትከላዊ መርሆታት መሰረት ዝገበረ ብምዃኑ፡ ገይ-ውድባዊ ጉባኤና ጽኑዕ መትከላዊ ደገፉ ኣረጋጊጹ። ስለዝኸኸነውን ምስዞም መሓዘት ውድባት፡ ኢድ ንኢድ ተታሒዙ ንምዕዋቱ ክቃለስ ብምውሳኑ፡ ንግብራውነቱ ካብኡ ዝጥለብ ከበርክት ድልውነቱ ኣረጋጊጹ ጸኒሑን ኣሎን፡ ንመጻኢውን ብትብዓት ዝቕጽለሉ ክኸውን እዩ።

ውድብና ሰደግኤ፡ ኣብ ፖለቲካዊ መደብ ዕዮኣም ተመሳሳሊ እምነት ምስ ዘለዎ ፖለቲካዊ ውድባት፡ ግን ድማ፡ መንግስትን ሃይማኖትን ኣብ ሕድሕድም ክተኣታተዉ የብሎምን ዝብል ናይ ውድባትና ሓባራዊ እምነት፡ ከም እዋናዊ መትከል ኣብ ፖለቲካዊ ቻርተር ሰፊሕ ሕብረ ብሄራዊ ግንባር(ሰፊሕ ፖለቲካዊ ጽላል) ይሰፈርዶ? ኣብ ዝብል፡ ፍልልይ ፈጠርና ተፈናቲትና ዝጸናሕናን ዘሎናን ውድባት፡ ኣብ ሞንጎና ዕቱብን ሓላፍነታውን ዘተ ብምስልሳል፡ ፍልልያትና ንምቅርራብን ንምፍታሕን ዓቲቡ ክቃለሰሉ፡ ከም እምነት ሒዞም ተዋፊሩሉ ኣሎ።

ኣብ'ዚ መዳይ'ዚ ደለይቲ ለውጢ ህዝብታት ኤርትራ ብሓፈሻ፡ ተቃለስቲ ወገናት ድማ ብፍላይ፡ ኣብ'ዚ እዋናዊ መትከል'ዚ ተፈጠሩ ዝጸንሑን ዘሎን ፍልልይ ኣብ ምፍታሕ፡ ሃናጺ ኣበርክቶኣም ከረጋግጹ ሰውራዊ መልእኽቱ የመሓላልፍ።

ቤት ጽሕፈት ዜናን ባህልን
ሰውራዊ ደሞክራሲያዊ ግንባር ኤርትራ /ሰደግኤ/
ሓምሌ 2017